

Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2019:36

Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö

Oikeusministeriö

ISBN PDF: 978-952-259-775-5
Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö
Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Oikeusministeriö	5.7.2019	
Tekijät	Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä selvittävä työryhmä: puheenjohtaja Katariina Jahkola, sihteeri Anne Kohvakka		
Julkaisun nimi	Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2019:36		
Diaari/hankenumero	VN/268/2018	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
ISBN PDF	978-952-259-775-5	ISSN PDF	2490-1172
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-775-5		
Sivumäärä	110	Kieli	suomi
Asiasanat	Rikosseuraamuslaitos, poliisi, viranomaisyhteistyö		
Tiivistelmä	<p>Työryhmän tehtävänä oli selvittää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädettyjen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien muutostarpeet suhteessa viranomaisten tehtävänjakoon ja Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö on jatkossa tarkoituksenmukaista järjestää. Työryhmän tuli laatia ehdotus Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin sisältöä koskeviksi säännöksiksi sekä selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin rekisteritietojen luovuttamista koskevien säännösten muutostarpeet.</p>		
Kustantaja	Oikeusministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Justitieministeriet	5.7.2019	
Författare	Arbetsgruppen för utredning av organiseringen av samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och polisen: ordförande Katariina Jahkola, sekreterare Anne Kohvakka		
Publikationens titel	Samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och polisen		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2019:36		
Diarie- /projektnummer	VN/268/2018	Tema	Betänkanden och utlåtanden
ISBN PDF	978-952-259-775-5	ISSN PDF	2490-1172
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-775-5		
Sidantal	110	Språk	finska
Nyckelord	Brottspåföljdsmyndigheten, polisen, myndighetssamarbete		
Referat	<p>Arbetsgruppen hade till uppgift att utreda behovet av att ändra övervaknings- och granskningsbefogenheterna enligt fängelselagen och häktninglagen med beaktande av myndigheternas uppgiftsfördelning och skötseln av de uppgifter som föreskrivs för Brottspåföljdsmyndigheten. Arbetsgruppen hade dessutom till uppgift att utreda hur det i fortsättningen är ändamålsenligt att organisera samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och polisen. Arbetsgruppen skulle lägga fram ett förslag till bestämmelser om innehållet i Brottspåföljdsmyndighetens säkerhetsregister och utreda behovet av att ändra bestämmelserna om utlämnande av Brottspåföljdsmyndighetens och polisens registeruppgifter.</p>		
Förläggare	Justitieministeriet		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	10
Sammandrag	12
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	14
YLEISPERUSTELUT	15
1 Nykytila	15
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	15
1.1.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet	15
1.1.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö	22
1.1.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	24
1.2 Lainsäädäntö pohjoismaissa	27
1.2.1 Ruotsi	27
1.2.2 Islanti	29
1.2.3 Norja	30
1.3 Nykytilan arviointi	32
1.3.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet	32
1.3.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö	34
1.3.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset	35
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	40
2.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet	40
2.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö	42

2.3	Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset.....	43
3	Esityksen vaikutukset	46
3.1	Taloudelliset vaikutukset	46
3.2	Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja yhteiskunnalliset vaikutukset.....	46
4	Asian valmistelu.....	47
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	48
1	Lakiehdotusten perustelut.....	48
1.1	Vankeuslaki.....	48
1.2	Tutkintavankeuslaki.....	52
1.3	Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa	53
1.4	Laki Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta	59
2	Voimaantulo	60
3	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	60
3.1	Muutosten tarkoitus	60
3.2	Valvonta vankilassa	61
3.3	Yhteydet vankilan ulkopuolelle ja tapaamiset.....	61
3.4	Maksukorttitiilin valvonta	62
3.5	Henkilönkatsastus	62
3.6	Henkilötietojen käsittely.....	62
3.7	Viranomaisyhteistyö	63
3.8	Tietojen luovuttaminen ja ilmoitukset	63
	Lakiehdotukset	65
	Rinnakkaistekstit	77
	Lagförslag	95
	Eriävä mielipide	107

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 7.3.2018 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyötä vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä. Työryhmän toimikausi oli 8.3.2018–31.12.2018. Toimikautta jatkettiin 31.5.2019 saakka. Työryhmän tehtävänä oli

- 1) selvittää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädettyjen valvonta- ja tarkastustoimi valtuuksien muutostarpeet suhteessa viranomaisten tehtävänjakoon ja Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen;
- 2) selvittää, miten Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö on jatkossa tarkoituksenmukaista järjestää;
- 3) laatia ehdotus turvallisuustietorekisterin sisältöä koskeviksi säännöksiksi ja
- 4) selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin rekisteritietojen luovuttamista koskevien säännösten muutostarpeet.

Työryhmän tuli laatia ehdotus tarvittaviksi säännösmuutoksiksi Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen tietojenvaihdon ja muun yhteistyön järjestämiseksi erityisesti vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä. Työryhmän tuli valmistella ehdotukset edellä lueteltujen kohtien edellyttämiksi säädös-
muutoksiksi hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Katariina Jahkola ja varapuheenjohtajana hallitusneuvos Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Jäseniksi nimitettiin lainsäädäntöneuvos Juho Martikainen oikeusministeriöstä (virkavapaalla 1.2.2019 lähtien), poliisitarkastaja Teemu Saukoniemi Poliisihallituksesta, rikostarkastaja Arto Tuomela Keskusrikospoliisista, erityisasiantuntija Sami Peltovuoma, lakimies Esa-Pekka Hänninen ja aluejohtaja Katri Järvinen Rikosseuraamuslaitoksesta. Sisäministeriöstä jäseneksi nimitettiin neuvotteleva virkamies Heli Heikkola. Heikkola jäi virkavapaalle 1.3.2019 lähtien. Heikkolan varajäseneksi oli nimetty poliisiylitarkastaja Sami Ryhänen. Ryhänen jäi virkavapaalle 15.2.2019 lähtien eikä sisäministeriö nimennyt uutta jäsentä työryhmään. Työryhmän sihteerinä on toiminut erityisasiantuntija Anne Kohvakka oikeusministeriöstä. Työryhmän pysyväksi

asiantuntijaksi nimitettiin ylitarkastaja Heikki Huhtiniemi Tietosuojavaltuutetun toimistosta.

Työryhmä on kuullut asiantuntijoina johtava lakimies Maarit Pihkalaa sekä johtava riskiasiantuntija Anne Niséniä Finanssivalvonnasta, ylitarkastaja Anu Jaakkolaa KRP:n Rahanpesun selvittelykeskuksesta, ylitarkastaja Raisa Leivosta Tietosuojavaltuutetun toimistosta, kommodori/rikostorjuntayksikön päällikkö Matti Lallukkaa Rajavartiolaitoksesta, valvontapäällikkö Jarmo Orolaa Tullin analyysi- ja tiedusteluyksiköstä sekä erityisasiantuntija Leena Vettenrantaa ja erityisasiantuntija Antti Reiniä oikeusministeriöstä.

Työryhmä on kirjoittanut mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Ehdotuksen keskeisiä seikkoja ovat:

1) Rikosseuraamuslaitoksen tehtävät ja toimivaltuudet

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on huolehtia rangaistusten täytäntöönpanosta edistämällä rangaistusta suorittavan henkilön valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Tavoitteena on myös estää rikosten tekeminen rangaistusaikana ja huolehtia täytäntöönpanon turvallisuudesta. Esityksessä ehdotetaan, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetyt valvonta- ja tarkastustoimivaltuudet nykyistä selkeämmin ja täsmällisemmin vastaisivat mainittuja Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä.

2) Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin sekä muiden esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Myös viranomaisyhteistyön tulee perustua kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin sekä muiden esitutkintaviranomaisten välisen yhteistyön järjestämiseksi vankeusaikaisten rikosten estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen vuodesta 2017 lähtien osoittautunut riittämättömäksi ja yhteistyön tarve välttämättömäksi vankiloiden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Näin ollen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä yhteistyöviranomaisena lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta.

3) Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat eräät säännökset

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa näille viranomaisille niiden pyynnöstä. Pyrkimyksenä on turvata poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen toimivaltuuksien mukaisten tehtävien asianmukainen suorittaminen.

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa ongelmalliseksi on osoittautunut myös oma-aloitteinen tiedon luovuttaminen ulosottoviranomaiselle. Tähän liittyen on asetettu erillinen oikeusministeriön viranomaisyhteistyöhanke, minkä työhön liittyen olisi mahdollista tarkastella myös Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuutta oma-aloitteiseen tietojen vaihtoon ulosottoviranomaisen kanssa.

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 8 §:n mukaista turvallisuustietorekisteriä koskevien muutosten tarkoituksena olisi täsmentää turvallisuustietorekisterin tietosisältöä koskevat säännökset vastaamaan Rikosseuraamuslaitokselle laissa asetettuja tehtäviä ja toimivaltuuksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle on mahdollista antaa tekninen käyttöyhteys turvallisuustietorekisteriin.

Saatuun työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittaen mietintönsä oikeusministeriölle. Mietintöön sisältyy Sami Peltovuoman eriävä mielipide, liitteenä.

Helsingissä 21 päivänä toukokuuta 2019

Katariina Jahkola

Anne Hartoneva

Arto Tuomela

Katri Järvinen

Teemu Saukoniemi

Sami Peltovuoma

Esa-Pekka Hänninen

Heikki Huhtiniemi

Anne Kohvakka

TIIVISTELMÄ

Työryhmän tehtävänä oli selvittää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädettyjen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien muutostarpeet suhteessa viranomaisten tehtävänkoon ja Rikosseuraamuslaitokselle säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli selvittää, miten Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyö on jatkossa tarkoituksenmukaista järjestää. Työryhmän tuli laatia ehdotus Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin sisältöä koskeviksi säännöksiksi sekä selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin rekisteritietojen luovuttamista koskevien säännösten muutostarpeet.

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on huolehtia rangaistusten täytäntöönpanosta edistämällä rangaistusta suorittavan henkilön valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan. Tavoitteena on myös estää rikosten tekeminen rangaistusaikana ja huolehtia täytäntöönpanon turvallisuudesta. Esityksessä ehdotetaan, että vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetyt valvonta- ja tarkastustoimivaltuudet vastaisivat nykyistä selkeämmin ja täsmällisemmin mainittuja Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä.

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin sekä muiden esitutkintaviranomaisten välisen yhteistyön järjestämiseksi vankeusaikaisten rikosten estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen vuodesta 2017 lähtien osoittautunut riittämättömäksi ja yhteistyön tarve välttämättömäksi vankiloiden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Viranomaisyhteistyön tulee perustua kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Näin ollen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä yhteistyöviranomaisena lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoinnasta.

Turvallisuustietorekisteriä koskevien muutosten tarkoituksena on täsmentää turvallisuustietorekisterin tietosisältöä koskevat säännökset vastaamaan Rikosseuraamuslaitokselle laissa asetettuja tehtäviä ja toimivaltuuksia. Esityksessä ehdotetaan myös, että poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle on mahdollista antaa tekninen käyttöyhteys turvallisuustietorekisteriin. Esitutkintaviranomaisille tulisi antaa tekninen käyttöyhteys Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteritietoihin näiden viranomaisten tehtävät ja turvallisuustietorekisterin tietosisältö huomioiden. Tällä tavoin on mahdollista tehostaa yhteistyötä erityisesti järjestäytyneen, vakavan vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi.

Työryhmä esittää myös Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa näille viranomaisille niiden pyynnöstä. Pyrkimyksenä on turvata poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen toimivaltuuksien mukaisten tehtävien asianmukainen suorittaminen.

SAMMANDRAG

Arbetsgruppen hade till uppgift att utreda behovet av att ändra övervaknings- och granskningsbefogenheterna enligt fängelselagen och häktningsslagen med beaktande av myndigheternas uppgiftsfördelning och skötseln av de uppgifter som föreskrivs för Brottspåföljdsmyndigheten. Arbetsgruppen hade dessutom till uppgift att utreda hur det i fortsättningen är ändamålsenligt att organisera samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och polisen. Arbetsgruppen skulle lägga fram ett förslag till bestämmelser om innehållet i Brottspåföljdsmyndighetens säkerhetsregister och utreda behovet av att ändra bestämmelserna om utlämnande av Brottspåföljdsmyndighetens och polisens registeruppgifter.

Brottspåföljdsmyndigheten ska sörja för verkställigheten av straff genom att hos dem som avtjänar ett straff främja beredskapen för ett liv utan kriminalitet. Syftet är också att förhindra brottslighet under strafftiden och att sörja för säkerheten vid verkställigheten. Enligt förslaget ska övervaknings- och granskningsbefogenheterna enligt fängelselagen och häktningsslagen klarare och mer exakt än för närvarande motsvara Brottspåföljdsmyndighetens ovannämnda uppgifter.

Lagstiftningsgrunden för organiserandet av samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten, polisen och andra förundersökningsmyndigheter i syfte att hindra brott under fängelsetiden har visat sig otillräcklig sedan 2017, efter att de särskilda polisbefogenheterna upphörde, och samarbete har med tanke på säkerheten i fängelserna och i samhället visat sig vara nödvändigt. Myndighetssamarbetet måste bygga på heltäckande och exakt reglering. Därför föreslås det att Brottspåföljdsmyndigheten fogas till samarbetsmyndigheterna enligt lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet.

Avsikten med ändringarna i säkerhetsregistret är att precisera bestämmelserna om datainnehållet i säkerhetsregistret så att de motsvarar de uppgifter och befogenheter som Brottspåföljdsmyndigheten har enligt lag. Det föreslås också vara möjligt att öppna en teknisk anslutning till säkerhetsregistret för polisen, huvudstaben, Tullen och Gränsbevakningsväsendet. Enligt förslaget ska det för förundersökningsmyndigheterna öppnas en teknisk anslutning till uppgifterna i Brottspåföljdsmyndighetens säkerhetsregister, med beaktande av myndigheternas uppgifter och datainnehållet i säkerhetsregistret. På så sätt är det möjligt att effektivisera samarbetet särskilt för att förhindra allvarlig organiserad kriminalitet som äger rum i fängelset.

Arbetsgruppen föreslår också att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter från Brottspåföljdsmyndigheten ska ändras så att Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretess ges rätt att på eget initiativ lämna polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet de uppgifter som den utifrån den gällande lagen har rätt att på begäran lämna dessa myndigheter. Målet är att säkerställa att uppgifter som ingår i polisens eller en annan förundersökningsmyndighets befogenheter utförs på behörigt sätt.

Syftet med arbetsgruppens ändringsförslag är att, med beaktande av kraven i dataskyddslagstiftningen, med hjälp av myndighetssamarbetet förbättra möjligheterna att förhindra brott och att påverka säkerheten i fängelserna och i samhället.

Hallituksen esitys eduskunnalle Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä sekä vankeusaikaisen rikollisuuden estämistä ja laitosturvallisuuden ylläpitämistä koskevaiksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain toimivaltuuksia koskevia säännöksiä sekä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain turvallisuustietorekisterin tietosisältöä koskevaa pykälää. Muutosten tarkoituksena on täsmentää toimivaltuuksia ja turvallisuustietorekisterin tietosisältöä koskevat säännökset vastaamaan Rikosseuraamuslaitokselle laissa asetettuja tehtäviä. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä esitetään muutettavaksi turvaamaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen toimivaltuuksien mukaisten tehtävien asianmukainen suorittaminen. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen (PTR) yhteistoiminnasta annettua lakia esitetään muutettavaksi siten, että Rikosseuraamuslaitos voi osallistua PTR-yksikön toimintaan.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet

Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten tehtävät

Vankeuslain (767/2005) 1 luvun 2 §:n mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Vankeuslain esitöissä (HE 263/2004 vp) todetaan, että tavoitteenasettelussa ilmaistaan entistä selvemmin uusintarikollisuuteen vaikuttaminen sekä rikoksettoman elämäntavan ja vangin yhteiskuntaan sijoittumisen edistäminen. Järjestäytyneen rikollisuuden ja huumausainerikollisuuden lisääntyminen vaatii toisaalta, että täytäntöönpanon tavoitteeksi tulee nykyistä selvemmin asettaa myös rikosten jatkamisen estäminen vankeusaikana.

Tutkintavankeuslain (768/2005) 1 luvun 3 §:n mukaan tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 1 luvun 2 §:n mukaan yhdyskuntaseuraamuksen tavoitteena on rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tukea tuomittua hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä lisätä hänen valmiuksiaan elää rikoksetonta elämää.

Poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä. Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi. Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011) ja rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011).

Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain (623/2015) 1 luvun 1 §:n mukaisesti lakia sovelletaan Tullin tehtävänä oleviin toimiin tullirikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja tullirikoksista epäiltyjen syyteeseen saattamiseksi. Siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, tullirikosasian tutkinnassa noudatetaan, mitä esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa sekä muualla laissa esitutkinnasta ja pakkokeinoista säädetään.

Rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain (108/2018) 1 luvun 1 §:n mukaisesti lakia sovelletaan Rajavartiolaitoksen tehtävänä oleviin toimiin rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Siltä osin kuin laissa ei toisin säädetä, Rajavartiolaitoksen tehtävänä olevassa rikosasian esitutkinnassa noudatetaan, mitä esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa sekä muualla laissa säädetään esitutkinnasta ja pakkokeinoista.

Rikoksen selvittäminen

Rikoksen selvittämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joihin ryhdytään sen jälkeen, kun esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu esitutkinnan kynnyks on ylitetty. Esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaan esitutkinnan toimittaa poliisi. Poliisin lisäksi esitutkintaviranomaisia ovat rajavartio-, tulli- ja sotilasviranomaiset. Niiden esitutkintatoimivallasta säädetään rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (108/2018), rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015) ja sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa (255/2014). Esitutkintaviranomaisten lisäksi esitutkintaan osallistuu syyttäjä. Tullin ja Rajavartiolaitoksen lainsäädännössä rikoksen selvittäminen on määritelty esitutkinnaksi, puolustusvoimien lainsäädännössä viitataan esitutkintalakiin. Kaikkien esitutkintaviranomaisten sääntelyssä rikoksen selvittäminen on selkeästi siis määritetty osaksi rikoksen esitutkintaa.

Lähtökohtana on, että Rikosseuraamuslaitos käyttää toimivaltaa vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Rikosten selvittämisen toimivaltuudet ovat esitutkintalaissa ja pakkokeinolaissa. Vangin ja tutkintavangin yhteydenpidon valvontaa vankilan ulkopuolelle koskevissa säännöksissä säädetään kuitenkin, että toimenpiteet ovat mahdollisia rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Valvotussa tapaamisessa keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa myös vastaavin edellytyksin. Henkilönkatsastus voidaan tehdä myös muun muassa rikoksen selvittämiseksi.

Kuten edellä on todettu, rikosten selvittäminen on esitutkintalaissa poliisille määrätty velvollisuus suorittaa rikoksen esitutkinta, ellei laissa erikseen toisin säädetä. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittamisesta muulle viranomaiselle. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 67/2016 todennut, että yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on lainsäädännössä osoitettu poliisin tehtäväksi. Lähtökohtaisesti poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan katsonut, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muulle viranomaiselle ei välttämättä ole sopuisuudessa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/l, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/l). Valiokunta on painottanut, että poliisilla on perusoikeuksiin kajoamista sisältävien valtuuksien käyttöön erityinen koulutus ja kokemus.

Euroopan kidutuksen ja epäinhimillisen sekä halventavan kohtelun ja kidutuksen vastaisen sopimuksen noudattamista valvova komitea (CPT) on useissa tutkintavankeuteen liittyneissä raporteissaan korostanut rikostutkinnan ja rangaistusten täytäntöönpanon erillisyyttä. CPT:n kannanotoissa on vakiintuneesti katsottu, että rikosten selvittämisen ja vapautensa menettäneiden säilyttämisen tulisi tapahtua toisistaan erillään (Esim. CPT/Inf (2017)5-part, CPT/Inf (2015)25, CPT/Inf (2009)5, CPT/Inf(2004)20).

Rikosten estäminen

Vankeuslain 1 luvun 2 §:n mukaan vankeuden täytäntöönpanon tavoitteena on lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa

ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Tutkintavankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan tutkintavankeuden tarkoituksena on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen. Toimivaltuudet, joita tämän tehtävän toteuttamiseksi voidaan käyttää, säädetään nimenomaisesti.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 1 luvun 2 §:n mukaan yhdyskuntaseuraamuksen tavoitteena on puolestaan rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tukea tuomittua hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä lisätä hänen valmiuksiaan elää rikoksetonta elämää.

Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu rikosten ennalta estäminen on käsitteenä laajalaisempi kuin rikoksen estäminen. Myös rikosten ennalta estäminen liittyy rikostorjunnan yläkäsitteeseen, joka kattaa rikosten paljastamisen, selvittämisen ja syyteharkintaan saattamisen, mutta myös sellaiset määreet kuten turvallisuus ja turvallisuuden tunne. Poliisilain esitöissä todetaan, että rikoksiin liittyvien toimenpiteiden katsotaan kuuluvan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamisen yläkäsitteen piiriin (HE 224/2010, s. 70). Rikosten ennalta estäminen on osa poliisin ennalta estävää toimintaa, joka pyritään toteuttamaan kokonaisvaltaisesti kaikessa poliisitoiminnassa. Näin ollen käsite kytkeytyy läheisesti myös yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen (HE 242/2018 vp).

Vastaavasti laitosturvallisuuden takaamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa on selvitettävä vankilassa havaitun tai muutoin tietoon saadun, vankilaturvallisuutta vaarantavan tapahtuman tai mahdollisen rikollisen toiminnan arvioimiseksi se, mitä asiassa on katsottava tapahtuneen, kenen toimesta ja miten asiassa on syytä edetä. Johtopäätöksenä voi olla asian käsitteleminen vankilassa tai sen siirtäminen poliisin käsiteltäväksi. Vankeuslain 1 luvun 3 §:n mukaan vankeus on pantava täytäntöön siten, että täytäntöönpano on turvallista yhteiskunnalle, henkilökunnalle ja vangeille. Vankeuden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten on huolehdittava siitä, ettei vankeuden aikana kukaan oikeudettomasti puutu vangin henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:n ja tutkintavankeuslain 11 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä olevia tiloja on valvottava vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden sekä karkaamisen tai laitoksesta taikka avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämisen edellyttämällä tavalla. Säännökset edellyttävät myös, että vankilassa on oltava turvallisuuden

edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät. Säännöksissä ei ole nimenomaisesti säädetty kameravalvonnasta.

Vankilan tilojen valvontaa koskeva säännös asettaa velvollisuuden valvoa vankeja ja vankilan tiloja yleisesti. Vankilat ovat valvonnan tasoltaan erilaisia ja vankilassa voi olla valvonnan tasoltaan erilaisia osastoja. Vankilaan voidaan perustaa turvallisuusyöstä myös muusta vankilasta eristetty osasto (varmuusosasto). Edelleen vanki voidaan sijoittaa turvallisuusperustein kurinpitomenettelyssä sekä turvaamistoimenpiteenä. Vankeuslain vankilaan ja vankilan osastolle sijoittamista koskevien säännösten mukaan vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät. Osastolle sijoittamisessa on otettava huomioon muun muassa vankilan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen, vangin tai muun henkilön turvallisuus ja rikollisen toiminnan estäminen. Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa siten turvallisuusuhkien ja järjestyksenpidon vaatimusten huomioimisen valvonnassa ja näihin tekijöihin perustuvan valvonnan kohdentamisen edellä mainituin perustein. Vankeuslain mukaisessa valvonnassa ei siten ole kyse tiettyyn henkilöön kohdennettavasta tiedonhankinnasta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on todennut päätöksessään EOAK/1554/2016, että poliisilla ja muilla esitutkintaviranomaisilla on poliisilain nojalla mahdollisuus tiettyyn henkilöön kohdennettuun suunnitelmalliseen tarkkailuun. Tarkkailuun kuuluu tiettyyn henkilöön kohdennettu tiedonhankintatarkoitus, mikä erottaa sen valvonnasta. Tarkkailu voidaan toteuttaa siten, ettei tiedonhankinnan kohde havaitse olevansa havaintojen tekemisen kohteena. Poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva sääntely on hyvin täsmällistä perusoikeuksiin puuttumisen edellytysten sisällön, päätöstoimivallan, menettelysääntöjen sekä oikeusturvajärjestelyjen osalta. Esitutkinta- ja täytäntöönpanoviranomaisten tehtäväkokonaisuudet ovat erilaiset. Edellytyksien ilmetessä poliisilla (ja muilla esitutkintaviranomaisilla) on mahdollisuus käyttää salaisia tiedonhankinta- ja pakkokeinoja. Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin kuuluu laitosturvallisuuden ylläpito ja vankeusaikaisen rikollisuuden estäminen. Rikosten selvittäminen on esitutkintaviranomaisten tehtävä. Rikosseuraamuslaitoksen toimivalta ja toiminta laitosturvallisuuden takaamiseksi on lähtökohtaisesti vankien havaittavissa. Lainsäädännön perusteella rikosseuraamuslaitoksella on oikeus tietää esimerkiksi, kenen kanssa vanki on puhelimitse yhteydessä. On myös selvää, että rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta tekee näkö- ja kuulohavaintoja vangeista, heidän sosiaalisista suhteistaan ja muutoinkin käytöksestään vankilassa. Muun muassa näistä tiedoista ja havainnoista voidaan tehdä laitosturvallisuuteen liittyviä johtopäätöksiä, mikä lienee selvää myös vangeille. Sen lisäksi, että Rikosseuraamuslaitos voi saada ja kerätä vangeista tietoja edellä kerrotusti, eli suoraan lain perusteella ja valvonnassa tehtyjen havaintojen perusteella, henkilöt joko vankilan sisällä tai sen ulkopuolelta saatta-

vat haluta antaa tietoa. Lisäksi rikosseuraamusalan yksiköiden kesken ja eri viranomaisten välillä voi olla tietojen vaihtoa siinä määrin kuin säännökset sen mahdollistavat.

Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki

Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoima maksukortti

Vankien käytössä on Rikosseuraamuslaitoksen hankkimat maksukortit (vankeuslain 9 luvun 3 § ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 §). Vangille maksettavat taloudelliset etuudet ja muut vangin rahavarat talletetaan maksukortille ja vangille tulevat rahasiirrot vankilan ulkopuolelta on mahdollista tehdä suoraan maksukortille. Vanki voi tehdä ostoksensa vankilassa ja vankilan ulkopuolella maksukorttia käyttäen. Aiemmin vankiloissa on ollut käytössä käteinen raha. Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty.

Yhteydet ulkopuolelle, tapaamisten valvonta ja henkilönkatsastus

Vankien kirjeenvaihtoa, puheluja ja sähköistä viestintää ja niiden valvontaa koskevat säännökset ovat vankeuslain 12 luvussa sekä tutkintavankeuslain 8 luvussa. Tapaamistiloja ja niiden valvontaa koskevat säännökset ovat vankeuslain 13 luvun 2 §:ssä sekä tutkintavankeuslain 9 luvun 1 §:ssä.

Kaikki edellä mainitut säännökset mahdollistavat valvontatoimenpiteet rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Vankeuslain 16 luvun 6 §:ssä ja vastaavasti tutkintavankeuslain 11 luvun 6 §:ssä säädetään perusteista, joiden nojalla voidaan tehdä henkilönkatsastus. Henkilönkatsastus voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi, jos vankia tai tutkintavankia epäillä todennäköisin syin rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausaineen käyttörikoksesta. Henkilönkatsastus liittyy käytännössä Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa turvaamistoimenpiteenä käytettävään eristämistarkkailuun. Vankeuslain 18 luvun 4 §:n ja vastaavasti tutkintavankeuslain 13 luvun 4 §:n mukaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla tai tutkintavangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä, hänet saadaan sijoittaa huoneeseen tai selliin, jossa häntä ja kiellettyjen aineiden tai esineiden poistumista hänen kehosaan voidaan ympärivuorokautisesti tarkkailla ja valvoa teknisin apuvälinein tai muulla tavoin.

Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 2 §:n mukaan laitoksen toiminnan tavoitteena on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpano siten, että lisätään tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan sekä edistetään heidän elämänhallintaansa ja sijoittumistaan yhteiskuntaan. Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteena on vankeuslain 1 luvun 2 §:n mukaan lisätä vangin valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan edistämällä vangin elämänhallintaa ja sijoittumista yhteiskuntaan sekä estää rikosten tekeminen rangaistusaikana. Tutkintavankeuden toimeenpanon tarkoituksena on tutkintavankeuskin 1 luvun 3 §:n mukaan on turvata rikoksen esitutkinta, tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä estää rikollisen toiminnan jatkaminen. Vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetään yksityiskohtaisesti niistä toimivaltuuksista, joita Rikosseuraamuslaitos saa mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi käyttää.

Rikosten estäminen on säädetty Rikosseuraamuslaitoksen tehtäväksi. Toimivaltuuksista, joita tämän tehtävän toteuttamiseksi voidaan käyttää, säädetään nimenomaisesti.

Poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisilaissa säädetään niistä toimivaltuuksista, joita poliisi saa mainittujen tehtäviensä toteuttamiseksi käyttää. Esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista säädetään erikseen.

Rikosten ennalta estämisen sisällöllistä laajuutta tai ulottuvuutta ei poliisilain esitöissä määritellä erityisen tarkkarajaisesti. Lain esitöissä todetaan yleisesti, että rikoksiin liittyvien toimenpiteiden katsotaan kuuluvan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaamisen yläkäsitteen piiriin. Rikosten ennalta estäminen on osa poliisin ennalta estävää toimintaa, joka pyritään toteuttamaan kokonaisvaltaisesti kaikessa poliisitoiminnassa (HE 224/2010 vp).

Poliisilain salaisia tiedonhankintakeinoja koskevan 5 luvun 1 §:n 2 momentissa määritellyllä rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa. Rikoksen estämisestä on kysymys silloin, kun teko kyettäisiin estämään, ennen kuin tunnusmerkistön mukaiseen täytäntöönpanotoimeen

on ryhdytty. Henkilön toiminnasta tehdyillä havainnoilla tai siitä muutoin saaduilla tiedoilla tarkoitetaan välittömästi henkilön omasta toiminnasta tehtyjä havaintoja ja ulkopuolisen henkilön antamia vihjetietoja ja muuta välillistä selvitystä. Havaintoihin ja muuten saatuihin tietoihin kuuluvat myös muun muassa rikostiedustelutiedot, tarkkailuhavainnot, muut vihjetiedot ja rikosanalyysilla tiedoista tehtävät johtopäätökset. Edellytyksenä rikoksen estämiseksi säädetyn tiedonhankintakeinon käytölle on, että tällaisten tietojen perusteella on muodostunut perusteltu oletus henkilön syyllistymisestä rikokseen (HE 224/2010 vp).

Valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä olevia tiloja on valvottava vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden sekä karkaamisen tai laitoksesta taikka avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämisen edellyttämällä tavalla. Säännökset edellyttävät myös, että vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät. Säännöksissä ei ole nimenomaisesti säädetty yleisten tilojen kameravalvonnasta.

Ilmoitukset ja tiedon antaminen poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Vankeuslain 19 luvun 1 §:n mukaan, jos Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille. Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähettyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

1.1.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Laki poliisiin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (687/2009) sisältää näiden viranomaisten yhteistoimintaa rikostorjunnassa, valvontatoiminnassa tai kansainvälisessä yhteistyössä edistävät säännökset. Lain 5 §:n (/) mukaan PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoimintaa varten voidaan perustaa yhteisiä PTR-rikos-

tiedusteluyksiköitä. Matkustajatietojen käsittelyä varten on erityinen PTR-rikostiedusteluyksikkö. PTR-rikostiedusteluyksiköissä voi toimia PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määrättyjä edustajia.

Lain tarkoituksena on edistää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen (*PTR-viranomaiset*) yhteistoimintaa sekä PTR-viranomaisten yhteisten toimintalinjojen toteuttamista siten, että PTR-viranomaisille säädetyt rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen (*rikostorjunta*), valvontaan sekä niitä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät ja yksittäiset toimenpiteet tulevat hoidetuiksi tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Yhteistoiminnalla tarkoitetaan rikostorjuntaan, valvontatoimintaan tai kansainväliseen yhteistyöhön liittyvän toimenpiteen suorittamista toisen PTR-viranomaisen puolesta tai apuna tämän tehtäväalueella sekä toimimista yhteistyössä PTR-viranomaisten yhteisellä tehtäväalueella.

PTR-viranomaisten tehtävistä ja niihin liittyvistä toimivaltuuksista on voimassa, mitä niistä on erikseen kunkin viranomaisen osalta säädetty.

Valtakunnallisen PTR-rikostiedustelukeskukseen ja alueellisten PTR-rikostiedusteluryhmien toiminta on käynnistetty vuonna 2004. Käynnistämispäätös on tehty valtakunnallisessa PTR-johtoryhmässä. Samalla on sovittu, että kukin PTR-viranomainen sijoittaa PTR-rikostiedusteluyksiköihin päätoimisia virkamiehiään rikostiedustelu- ja rikosanalyysitehtäviin. Virkamiesten sijoittaminen perustuu PTR-viranomaisten keskinäisiin yhteistoimintasopimuksiin. Laki poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta on astunut voimaan 1.1.2010. Lain tarkoituksena on edistää poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen (*PTR-viranomaiset*) yhteistoimintaa sekä PTR-viranomaisten yhteisten toimintalinjojen toteuttamista siten, että PTR-viranomaisille säädetyt rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen (*rikostorjunta*), valvontaan sekä niitä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät tehtävät ja yksittäiset toimenpiteet tulevat hoidetuiksi tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Kukin virkamies toimii PTR-rikostiedusteluyksikössä omilla toimivaltuuksillaan ja on edustamansa PTR-viranomaisen alainen. PTR-rikostiedusteluyksikössä toimivat virkamiehet käyttävät työssään lähtökohtaisesti edustamansa PTR-viranomaisen omia tietokantoja ja rekistereitä sekä syöttävät omaa hallinnonalaansa koskevan rikostiedustelutiedon edustamansa viranomaisen omiin rekistereihin. PTR-rikostiedusteluyksiköissä toimiville virkamiehille on myös erikseen sovitulla tavalla myönnetty käyttöoikeuksia toisten PTR-viranomaisten rekistereihin. Tiedon luovutus kunkin viranomaisen rekisteristä toiselle on mahdollista lainsäädännön mukaan yksittäistapauksissa rikosten selvittämiseksi ja paljastamiseksi.

PTR-viranomaiset tekevät yhteistyötään kunkin PTR-viranomaisen tiloissa ja erilaisilla kokoonpanoilla. PTR-rikostiedusteluksiköt eivät nimestään huolimatta ole varsinaisia organisaatioyksiköitä, vaan tehostetun viranomaisyhteistyön toimintamuotoja. PTR-rikostiedusteluksiköihin sijoitetut PTR-viranomaisten virkamiehet toimivat näissä yksiköissä lähettäjäviranomaisen toimivaltuuksin ja lähettäjäviranomaisen alaisuudessa. Päivittäisestä työnjohdosta vastaa yksikköön sijoitettu päällystöön kuuluva poliisimies (HaVM 6/2009 vp - HE 26/2008 vp). Valtioneuvoston asetuksessa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (1126/2009) määritelty PTR- johtoryhmä voi sopia tarkemmin yhteistyömuodoista ja rakenteista.

Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille on aikaisemmin ollut mahdollista antaa niin sanotut erityiset poliisivaltuudet. Vuoden 2016 loppuun saakka voimassa olleen poliisilain (493/1995) 8 §:n mukaan Poliisihallitus saattoi antaa nimetyille henkilölle sellaisia poliisivaltuuksia, joita tämä määrättyssä tehtävässään tarvitsi. Poliisilain uudistuksen myötä tämä ei enää vuoden 2017 alusta alkaen ole ollut mahdollista. Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut kummankin viranomaisen rekistereistä annetuissa laeissa säädettyyn rekisteritiedon luovuttamiseen.

1.1.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

Valvonta- ja toimintarekisteri

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015) 1 luvun 7 §:n mukaan valvonta- ja toimintarekisteri sisältää laitospöytäkirjojen ylläpitämistä sekä vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen valvontaa ja toimintaan osallistumista varten tarpeelliset tiedot. Näitä ovat tiedot vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen: 1) sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikössä; 2) valvonnan järjestämisestä ja turvallisuuden ylläpitämisestä; 3) osallistumisvelvollisuuden täyttämistä ja muuhun toimintaan osallistumisesta sekä maksetusta käyttörahasta, toimintarahasta ja palkasta sekä siitä tehtävistä pidätyksistä; 4) koulutuksesta, työkokemuksesta ja sosiaalisesta tilanteesta; 5) arvioidusta työ- ja toimintakyvystä, rangaistusajan suunnitelmasta sekä muista toimintaan sijoittamista varten tehdyistä arvioinneista ja suunnitelmista; 6) yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle mukaan lukien kirjeenvaihdosta, puhe- ja sähköisestä viestinnästä vankeuslain (767/2005) ja tutkintavankeuslain

(768/2005) nojalla talletetut jäljennökset; 7) vapautumisen valmistelusta ja vapauttamissuunnitelmasta; 8) kurinpitokomuksesta ja sen seuraamuksesta; 9) karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölu-paehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta; 10) vapauttamisesta ja vankilasta tai muusta säilytystilasta poistumisesta ilmoittamisesta asianomistajalle sekä sitä koskevasta asianomistajan pyynnöstä ja yhteystiedoista.

Turvallisuustietorekisteri

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 8 §:n mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi sekä laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä: 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta; tai 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää rekisteröityä koskevia: 1) seurantaperustetta koskevia tietoja; 2) osoitetietoja; 3) kirjeenvaihtotietoja sekä tapaamisia, puheluja ja muita teleyhteyksiä koskevia tietoja; 4) luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja; 5) tili- ja rahaliikennetietoja; 6) vankilatapahtumatietoja, rikokseen syyllistymistä tai vankilan turvallisuutta vaarantavaa tapahtumaa koskevia vihjetietoja taikka muita turvallisuustietoja; 7) rekisteröityyn liitettävissä olevaa yritystä, yhteisöä tai muuta organisaatiota koskevia tietoja; 8) rikollisjärjestötietoja; 9) henkilösuhdetietoja sekä 10) ajoneuvotietoja. Rekisteri voi sisältää tietoja myös muista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa sekä tällaisiin tapahtumiin liittyvistä henkilöistä. Muuta henkilöä kuin vankia tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskeva rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätön tieto voidaan tallettaa rekisteriin, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Lain 31 §:n mukaan rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta turvallisuustietorekisterin tietoihin. Rekisteröidyllä ei ole oikeutta saada myöskään tietoa siitä onko hänet rekisteröity turvallisuustietorekisteriin. Tietosuojavaltuutettu voi rekisteröidyn pyynnöstä tarkastaa rekisteröityä koskevien tietojen lainmukaisuuden.

Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille

Poliisilla on poliisilain 4 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla tarvittaessa laajasti mahdollisuus saada ja luovuttaa salassa pidettäviä tietoja poliisin tehtävän suorittamiseksi tai toisen viranomaisen tehtävää varten. Kyseisen säännöksen mukaan poliisilla on päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevia henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 14 §:ssä lähemmin määriteltyjä yksilöityjä tietoja, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinnittämiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten. Näitä tietoja ovat 1) lain 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot; 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpito-mahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä; 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta; 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja Rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tiedonluovutuksen tulee tällöinkin perustua pyyntöön. Turvallisuustietorekisterin tietoja ei voida antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

1.2 Lainsäädäntö pohjoismaissa

1.2.1 Ruotsi

Ruotsin rikosseuraamusviranomaisen (*Kriminalvården*) oikeus vankia koskevaan tiedon käsittelyyn perustuu Ruotsin julkisuus- ja salassapitolakiin (*offentlighets- och sekretesslag* (2009:400)). Rikosseuraamusviranomaisen toimialan säännökset tiedon käsittelystä on vuonna 2018 uudistettu Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön mukaisiksi.

Rikostietolain (*Brottsdatalag* (2018:1177)) mukaan rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä henkilötietoja vain sen ollessa välttämätöntä, jotta toimivaltainen viranomainen voi torjua rikoksia, estää ja havaita rikollista toimintaa, selvittää ja kirjata rikoksia, panna rikosoikeudellisia seuraamuksia täytäntöön ja ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Rikosseuraamusviranomainen saa käsitellä turvallisuuteen liittyvää tietoa turvallisuustietorekisterissä rikoksentorjuntaa, rikosten ennaltaehkäisyä ja rikosten toteamista varten sekä laitospöytäkirjojen turvaamiseksi ja muuta rikosseuraamusviranomaisen toimintaa varten (laki rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelystä rikostietolain alueella (*lag om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område* (2018:1699))).

Rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelyn oikeudellisena lähtökohtana on, että tietoja saa käsitellä vain niin kauan, kuin se on välttämätöntä tutkintavankien toimeenpanon ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, rikoksentorjuntaa, estämistä tai havaitsemista varten taikka muiden viranomaisen avustamiseksi laissa säädetyissä tilanteissa taikka kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

Rikosseuraamusviranomainen ylläpitää turvallisuustietorekisteriä, jossa sillä on oikeus käsitellä tietoja tutkintavankiloissa ja rikosseuraamusviranomaisen hoitoyksiköissä sekä muussa rangaistusten täytäntöönpanossa suoritettavaa rikoksentorjuntaa, rikosten ennaltaehkäisyä ja rikosten havaitsemista varten. Turvallisuustietorekisterissä saa myös käsitellä tietoja järjestyksen varmistamiseksi tutkintavankiloissa, rikosseuraamusviranomaisen yksiköissä ja rikosseuraamusviranomaisen muussa toiminnassa (asetus rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen käsittelystä rikostietolain alueella, *förordning om kriminalvårdens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område* (2018:1746)).

Erityislainsäädännön mukaan rikosseuraamusviranomaisella on lisäksi velvollisuus laissa määritellyissä tapauksissa luovuttaa tietoja muun muassa henkilön rikostaus-tasta tai rangaistuksen täytäntöönpanon alkamisesta tai päättymisestä sekä täytän-töönpanosta vankilan ulkopuolisessa laitoksessa. Tietoja on luovutettava kokonais-maanpuolustuksen henkilöstöosastolle, kansalliselle vakuutusviranomaiselle, poliisille, suojelupoliisille, eläkeviranomaiselle sekä tulliviranomaiselle (asetus tietystä tieduste-luvelvollisuudesta rikosseuraamusviranomaisessa, *förordning om viss underrättelses-kyldighet för Kriminalvården* (2018:1747)).

Rikosseuraamusviranomaisella on myös yhteistyövelvollisuus luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi (laki yhteistyöstä järjestäyty-neen rikollisuuden torjunnassa, *lag om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss or-ganiserad brottslighet* (2016:774)). Lain tarkoituksena on ennaltaehkäistä, torjua ja havaita järjestäytyntä rikollisuutta, joka on vakavaa tai mittavaa ja joka on ryhmissä järjestäytyntä tai systemaattista. Lain mukaan viranomaisen on salassapitosäännös-ten estämättä velvollisuus luovuttaa toiselle viranomaiselle saamiaan tietoja, jos se on tarpeellista vastaanottavan viranomaisen toiminnalle. Tietoja ei kuitenkaan saa luovut-taa, jos niiden salassapitosyyt ovat tärkeämpiä kuin tietojen luovuttamisen syyt.

Tietojen käsittely on rajoitettu siten, että vain niillä virkamiehillä, jotka tarvitsevat tie-toja virkatehtäviensä suorittamiseksi, on pääsy rekistereihin.

Tietojen luovuttamisen lähtökohtana on Ruotsissa julkisuus- ja salassapitolaki. Pää-säännön mukaan henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, mutta lakiin sisältyy useita poikkeuksia ja myös velvollisuuksia viranomaisille oma-aloitteisesti luovuttaa tietoa muiden viranomaisten käyttöön. Salassa pidettävä tieto voidaan luovuttaa toiselle vi-ranomaiselle, jos on ilmeistä, että tiedon luovuttamisesta seuraava etu on suurempi kuin salassapidon syy. Tämä merkitsee sitä, että viranomaisilla on mainituissa ta-pauksissa oikeus ja velvollisuus vaihtaa tietoa salassapitosäännösten estämättä.

Poliisiviranomaisille, suojelupoliisille, talousrikollisuusviranomaiselle ja syyttäjälaitok-selle voidaan myöntää suora pääsy turvallisuustietorekisteriin, jos kysymyksessä on rikostietolain tarkoituksen mukainen rikoksen torjunta, estäminen tai havaitseminen vankilassa tai tutkintavankilassa (laki rikosseuraamusviranomaisen henkilötietojen kä-sittelystä rikostietolain alueella).

Ruotsin rikosseuraamusviranomaisen osallistuu säännönmukaisesti tiedustelukokouk-siin, joissa esimerkiksi poliisiviranomainen voi luovuttaa toisille viranomaisille saami-aan tietoja tai asiakirjoja. Tämä tietojenvaihto perustuu kunkin viranomaisen omiin säännöksiin.

Rikosseuraamusviranomaisella ei ole esitutkintavaltuuksia eikä siten esimerkiksi toimivaltaa käyttää pakkokeinolaissa tarkoitettua puhelun salaista kuuntelua.

Vuodesta 2008 alkaen yhdeksän viranomaista, mukaan lukien rikosseuraamusviranomaisen, tekevät yhteistyötä törkeän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi yhteistyöneuvostossa (*samverkansrådet*). Yhteistyön keskiössä on terrorismin ja rahanpesun vastainen työ sekä hyvinvointivaltiota vastaan kohdistuvan rikollisuuden ehkäisy. Yhteistyön edistämiseksi ja kansallisten linjausten päättämistä varten yhteistyöneuvostolla on ns. operatiivinen neuvosto (*operativa rådet*), joka koostuu suojelupoliisin, poliisi-, syyttäjä-, talousrikollisuus-, vero-, rikosseuraamus-, ulosotto-, rajavartio-, tulli-, vakuutus-, maahanmuutto- ja työllisyysviranomaisten edustajista. Rikosseuraamusviranomaisen on tässä toiminnassa jatkuvassa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kysymys on rakenteellisesta yhteistyöstä, joka perustuu hallituksen tahtoon, mutta jolle ei ole säädöspohjaa.

1.2.2 Islanti

Islannin lainsäädäntöön ei sisälly tyhjentävää luetteloa siitä, mitä vankilan turvallisuuden liittyvää tietoa Islannin rikosseuraamusviranomaisen saa käsitellä. Pääsäännön mukaan rikosseuraamusviranomaisella tai vankilalla on oikeus käsitellä vangin henkilötietoja, mukaan lukien arkaluontoisia tietoja, siinä laajuudessa kuin sitä on pidettävä välttämättömänä laitoksen toimintaa ajatellen (laki rangaistusten täytäntöönpanosta).

Rikosseuraamusviranomaisella on pyynnöstä oikeus luovuttaa vankia koskevaa tietoa poliisille esitutkintaa varten. Rikosseuraamusviranomaisella on myös oikeus omasta aloitteestaan luovuttaa vankia koskevia tietoja, jos on syytä epäillä rikosta.

Rikosseuraamusviranomaisen ja poliisi tekevät yhteistyötä eri muodoissa. Rikosseuraamusviranomaisella on rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain mukaan pääsy kansalliseen poliisirekisteriin. Rikosseuraamusviranomaisen lähettää tietosuojaviranomaisen myöntämällä luvalla poliisille kansalliseen poliisirekisteriin rekisteröintiä varten luettelon kaikista vankeusrangaistuksia suorittavista tai täytäntöönpanoa odottavista taikka ehdonalaisesti vapautetuista vangeista ja heidän valvonnastaan. Poliisi lähettää säännönmukaisesti rikosseuraamusviranomaisille luettelon tuntemistaan rikollisjengien jäsenistä. Tämä yhteistyö perustuu käytäntöön eikä ole lakisääteistä. Rikosseuraamusviranomaisen ja poliisin mahdollisesta laajemmasta yhteistyöstä on keskusteltu, mutta tällä hetkellä sellaista ei ole.

1.2.3 Norja

Norjan rikosseuraamusviranomaisen (*Kriminalomsorgen*) tiedon käsittelystä säädetään kattavasti Norjan rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa laissa (*straffegjennomføringsloven*). Norjassa ei kuitenkaan lain tasolla ole määritelty tarkemmin, kennellä rikosseuraamusviranomaisessa on toimivalta käsitellä tietoja.

Rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä henkilötietoja, jotka ovat välttämättömiä rangaistusten ja pakkokeinojen suunnittelemiseksi sekä niiden hallinnoimiseksi ja täytäntöönpanemiseksi sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Henkilötietoja on oikeus käsitellä myös sen varmistamiseksi, että vangeilla ja tuomituilla on tyydyttävät olot rangaistuksen täytäntöönpanon aikana ja heidän rangaistusajan sisällön turvaamiseksi siten, että se osaltaan ehkäisee uutta rikollisuutta.

Rikosseuraamusviranomaisella on tuomituttujen ja muiden vankien lisäksi oikeus käsitellä sellaisten henkilöiden henkilötietoja, jotka ovat olleet yhteydessä tuomittuihin ja muihin vankeihin tai jotka ovat yrittäneet saada yhteyden heihin.

Rikosseuraamusviranomaisen, poliisin ja syyttäväviranomaisen välisestä henkilötietojen käsittelystä ja tiedonvaihdosta säädetään erikseen. Tämän tietojenvaihdon varmistamiseksi on säädetty erityisestä tietojärjestelmästä, ns. *Infoflyt*-järjestelmästä (laki rangaistusten täytäntöönpanosta).

Rikosseuraamusviranomaisella on oikeus käsitellä tuomittujen ja vankien henkilötietoja *Infoflyt*-järjestelmässä, jos se on välttämätöntä a) pakovaaran ehkäisemiseksi tai paon estämiseksi pakovaaraa arvioitaessa; b) sen ehkäisemiseksi ja estämiseksi, että joku vankilan ulkopuolelta auttaisi vankia pakenemaan; c) panttivangiksi oton ehkäisemiseksi ja estämiseksi; d) järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin, väkivaltaisen ekstremismin tai muun vakavan rikollisuuden ehkäisemiseksi ja estämiseksi tutkintavankeuden, rangaistuksen tai muun rikosoikeudellisen seuraamuksen täytäntöönpanon aikana, tai e) vankien ja tuomittujen sekä muiden erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Sille, milloin tietoa saa käsitellä *Infoflyt*-järjestelmässä on asetettu arviointikriteerejä. Näitä ovat muun muassa rikoksen tyyppi ja vakavuus, rangaistuksen pituus, tekijän rikoshistoria ja aikaisemmat rangaistuksen täytäntöönpanot. Tietojen käsittelyn on oltava aina välttämätöntä.

Jos vanki tai tuomittu on rekisteröity *Infoflyt*-järjestelmään, on rikosseuraamusviranomaisella oikeus käsitellä myös henkilötietoja jotka koskevat vierailijoihin, puhelimitse tai kirjeitse vankiin yhteydessä oleviin, vangin perheenjäseniin, ystäviin, tuttaviin ja

muihin, jotka pyrkivät yhteyteen vangin tai tuomitun kanssa tai joihin vanki pyrkii yhteyteen. Rikosseuraamusviranomaisella voi käsitellä myös muiden kuin edellä mainittujen henkilöiden henkilötietoja, jos tämä on välttämätöntä henkilön oman taikka vangin tai tuomitun tai muun erityistä suojelua tarvitsevan henkilön turvallisuuden varmistamiseksi.

Rikosseuraamusviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa asianomaisille henkilötietojen rekisteröinnistä Infoflyt-järjestelmään samoin kuin siitä, että rekisteröidyt tiedot voidaan luovuttaa poliisille tai syyttäjälle. Ilmoittamisesta voidaan kuitenkin luopua, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai kansallisen tai julkisen turvallisuuden turvaamiseksi, jos tiedot on saatu poliisin turvallisuuspalvelulta tai jos rekisteröity ei ole vanki tai tuomittu, eikä häntä koskevia asiatietoja ole Infoflyt-järjestelmässä.

Infoflyt-järjestelmään rekisteröidyllä henkilöllä on pyynnöstä oikeus saada tieto siitä, mitä tietoja hänestä on kerätty rekisteriin ja siitä, onko tietoja luovutettu poliisille tai syyttäjälle. Tämä tiedonsaantioikeus voidaan kuitenkin evätä, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai kansallisen tai yleisen turvallisuuden turvaamiseksi taikka jos tiedot on saatu poliisin turvallisuuspalvelulta.

Rikosseuraamusviranomaisella saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja Infoflyt-järjestelmästä poliisille tai syyttäjälle, jos se on välttämätöntä Infoflyt-järjestelmästä säädettyjen päämäärien turvaamiseksi tai jotta poliisi voi tehdä rekisteröityä koskevan riskiarvion. Tietojen luovuttaminen tapahtuu tällöin rikosseuraamusviranomaisen omasta aloitteesta.

Tietosuojavaltuutettu (*Datatilsynet*) valvoo Infoflyt-järjestelmän käyttöä ja tarkastaa rekisteröidyn pyynnöstä rekisteröityjen tietojen asianmukaisuuden. Tämä ei kuitenkaan koske poliisin turvallisuustietorekisteristä saatuja tietoja. Tietosuojavaltuutettu ei myöskään saa antaa sellaisia tietoja rekisteristä, jonka rikosseuraamusviranomaisella tai poliisilla on lain mukaan merkinnyt ei-tiedoksi annettaviksi rekisteröidylle.

Asetuksella voidaan säätää muun muassa yhteistyöstä poliisin kanssa, tiedottamisvelvollisuudesta, virheiden käsittelystä, valitusmahdollisuuksista, tietojen tallentamisesta, valvonnasta ja tietoturvallisuudesta. Lakia täsmentävää asetusta ei vielä ole annettu, mutta rikosseuraamusviranomaisella on julkaissut kaksi Infoflyt-järjestelmää koskevaa kiertokirjettä, jotka käsittelevät asian käsittelyä Infoflyt-järjestelmässä, muun muassa vaihtoehtoisuutta sekä tiedonvaihtoa rikosseuraamusviranomaisen ja poliisin tai syyttäväviranomaisen välillä.

1.3 Nykytilan arviointi

1.3.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet

Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki

Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoima maksukortti

Maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Pelkästään se, että Rikosseuraamuslaitos hallinnoi vankien maksukortteja, ei synnytä Rikosseuraamuslaitokselle toimivaltaa maksukortin käytön valvontaan. Käteisen rahan käytöstä luopumisen jälkeen maksukorttitilien käytön valvonta on Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa katsottu välttämättömäksi sen varmentamiseksi, ettei maksukorttitilejä voida käyttää rikolliseen toimintaan tai vankilaturvallisuutta vaarantaen.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaan ei sovelleta maksulaitoslakia (297/2010), jonka soveltamisalana on liiketoimintana tarjottava maksupalvelu. Vastaavasti lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) ei sovelleta Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa. Edellä mainittuja lakeja ja niiden mukaisia valvontavelvoitteita sovelletaan maksukortin myöntäneeseen ja muuhun maksupalvelua tarjoavaan maksulaitokseen. Rikosseuraamuslaitos suorittaa eräitä tehtäviä maksulaitoksen lukuun sopimusperusteisesti, muun muassa asiakkaan tunnistamisen.

Poliisilla on toimivaltuudet valvoa tilitietoja edellä mainitun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaisesti, varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) sekä rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) mukaisesti. Poliisilain 4 luvun 2 §:n mukaisesti poliisilla on päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsäädännön estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa (poliisilain 6 luvun 1 §). Poliisilla on edelleen mahdollisuus pakkokeinolain (806/2011/) mukaisiin toimivaltuuksiin (etsintä ja takavarikointi). Vankeuslaissa säädettyä vankien maksukorttitilien käytön valvontaa olisi soveltamisalaltaan huomattavasti poliisin toimivaltuuksia suppeampi.

Tietojen saaminen valvonnan suorittamiseksi maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäneeltä maksulaitokselta on välttämätöntä valvonnan mahdollistamiseksi. Kyse olisi muista kuin Rikosseuraamuslaitoksen maksamia etuuksia koskevista tiedoista.

Rikosseuraamuslaitoksen maksamia etuuksia koskevat tiedot ovat henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 7 §:n mukaisia valvonta- ja toimintarekisteritietoja. Tietojen käsittely Rikosseuraamuslaitoksen toimesta tulisi olla mahdollista myös muiden viranomaisten ja maksukortin myöntäneen tai maksunvälittäjänä toimivan maksulaitoksen säädettyjen tehtävien mukaisiin tarkoituksiin. Tietojen käsittely tulisi voida olla mahdollista esimerkiksi sen vuoksi, että Rikosseuraamuslaitos voi antaa edelleen ulosottoviranomaiselle sen pyytämiä tietoja. Toisaalta Rikosseuraamuslaitos hoitaa sopimusperusteisesti maksulaitokselle kuuluvia tehtäviä, jonka vuoksi Rikosseuraamuslaitoksella tulee olla mahdollisuus käsitellä maksulaitokselta saatavia tietoja.

Yhteydet ulkopuolelle, tapaamisten valvonta ja henkilönkatsastus

Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi perustua rikosten selvittämiseen. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuuksia ja turvallisuustietorekisterin tietojen käsittelyn edellytyksiä koskeviin säännöksiin olisi perusteltua tehdä muutokset siten, että rikosten selvittäminen toimenpiteiden edellytyksenä poistetaan säännöksistä. Muutokset koskisivat kirjeenvaihtoa, puheluja, sähköistä viestintää, tapaamisten valvontaa ja henkilönkatsastusta koskevia vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä sekä myös henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa säädettyä turvallisuustietorekisteriä.

Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa käyttää esitutkintalaissa, pakkokeino-laissa tai poliisilaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja tarkastustoimivaltuuksien käytön ja niiden avulla kerättävän tiedon tulee liittyä Rikosseuraamuslaitokselle Rikosseuraamuslaitoksesta annetussa laissa (953/2009), vankeuslaissa tutkintavankeuslaissa, sekä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetussa laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseen.

Valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 11 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä olevia tiloja on valvottava vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden sekä karkaamisen tai laitoksesta taikka avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämisen edellyttämällä tavalla. Vankilan yleisissä tiloissa tapahtuvasta kameravalvonnasta ei ole nimellisesti säädetty. Valvonta vankilassa ei ole näin ollen nykyisin riittävän selkeästi ja täsmällisesti lain tasolla säädetty.

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

Vankeuslain 19 luvun ilmoituksia ja tiedon antamista koskevaa 1 § olisi perusteltua muuttaa siten, että siihen koottaisiin kaikki poliisille ja yhtenevästi myös muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle tehtävät ilmoitukset. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti jossa säänneltäisiin siitä, että Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien yhteydessä ilmenneen tiedon tapahtumista tai henkilöistä, jos tiedon voidaan arvioida perustellusti liittyvän rikolliseen toimintaan eikä tiedon antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

Säännöstä rikosilmoituksen tekemisestä poliisille toimivaltuuksien nojalla esiin tulleista epäilyistä rikoksista ei ole tarpeen säätää. Tuomitun, vangitun tai muuten vapautensa menettäneen tiedot ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 6 luvun 24 § 28 kohdan nojalla. Virkamiehen tietoon tullut peruste epäillä rikosta ei ole tällainen tieto vaan salassapito koskee Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin liittyviä asiakirjoja ja tietoja. Virkamiehiä koskee myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki, 621/1999) 23 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuus ei kuitenkaan koske rikosepäilyä tai tietoa uhkaavasta teosta koska tällaista asiaa ei ole salassa pidettäväksi säädetty. Suomen oikeusjärjestys ei toisaalta tunne yleistä velvollisuutta ilmoittaa rikoksia poliisille. Törkeän rikoksen ilmoittamatta jättäminen on rikos, mutta siinäkin on kyse törkeästä rikoksesta ilmoittamisesta silloin, kun rikos olisi vielä estettävissä (rikoslain 15 luvun 10 §).

Ilmoitus poliisille voidaan tehdä myös kurinpitokäsittelyssä. Vankeuslain 15 luvun 3 §:n ja tutkintavankeuslain 10 luvun 3 §:n mukaisesti vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus, jos vanki syyllistyy järjestysrikkomukseen. Järjestysrikkomus on muun muassa kyseessä silloin, jos vanki syyllistyy vankilassa tai muutoin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen valvonnan alaisena rikokseen, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa. Rikoksesta, josta vankilan johtaja on tehnyt ilmoituksen poliisille, ei saa määrätä kurinpitorangeistusta. Vankilan johtaja päättää siirtääkö rikos kurinpitorangeistuksen määräämisen sijasta poliisiin tutkittavaksi.

1.3.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetussa laissa säädetään siitä, kuinka mainittujen viranomaisten yhteistyö niille säädettyjen tehtävien hoitamisessa järjestetään. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehille on aikaisemmin ollut mahdollista antaa niin sanotut erityiset poliisivaltuudet. Poliisilain uudistuksen myötä tämä

ei enää vuoden 2017 alusta alkaen ole ollut mahdollista. Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välinen yhteistyö vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen perustunut kummankin viranomaisen rekistereistä annetuissa laeissa säädettyyn rekisteritiedon luovuttamiseen.

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen yhteistyön järjestämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen osoittautunut epäselväksi ja on tarpeellista arvioida nykyisen sääntelyn riittävyttä ja kattavuutta.

1.3.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Valvonta- ja toimintarekisteri

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa on koettu ongelmalliseksi se, ettei laissa henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa ole säädetty rekisteröitäväksi tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan arvioida liittyvän laitospoliisijärjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseen silloin, jos tieto ei täytä edellytyksiä turvallisuustietorekisteriin (8 §) kirjaamiseksi. Sääntelyn tulisi mahdollistaa vankilaturvallisuuden vuoksi myös tällaisten tietojen tietojärjestelmään kirjaaminen.

Turvallisuustietorekisteri

Uuden 1.6.2019 voimaan tulevan poliisin henkilötietolain (616/2019) mukaan, poliisi voi käsitellä henkilötietoja rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvän tehtävän hoitamiseksi, minkä lisäksi tietojen on liityttävä henkilöön, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta ankarin rangaistus on vankeutta, henkilöihin jotka ovat yhteydessä tai tavataan tällaisen henkilön seurassa, ja yhteydenpidolla tai tapaamisella voidaan toistuvuuden, olosuhteiden tai henkilön käyttäytymisen vuoksi olettaa olevan yhteys rikokseen. Rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi, poliisi saa käsitellä lisäksi tietoja henkilöistä, jotka ovat poliisilain 5 luvun 13 § mukaisen tarkkailun kohteena tai muun poliisin toimenpiteen kohteena. Poliisi saa edellä kuvattujen tehtävien hoitamisen yhteydessä käsitellä tietoja myös todistajista, uhreista, ilmoittajista ja asianomistajista, jos se on välttämätöntä tehtävän em. hoitamiseksi. Poliisi saa lisäksi käsitellä poliisimiehen havaitsemia ja poliisille ilmoitettuja tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusta arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan.

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmään kuuluva turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi sekä laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä: 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta; tai 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta. Sääntely vastaa kumotun poliisin henkilötietolain epäiltyjen tietojärjestelmää koskenutta sääntelyä henkilötietojen käsittelyn edellytysten osalta. Poliisin henkilötietolain uudistuksen johdosta käsittelykynnystä koskeva muutos on perusteltua tehdä myös Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriin.

Turvallisuustietorekisteriä koskevan pykälän mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää muun muassa tietoja, jotka ovat tarpeellisia rikoksen selvittämiseksi. Edellä on kohdassa 1.1.1 tuotu esille se, ettei rikoksen selvittäminen kuulu Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan. Edelleen säännös on epäselvä sen suhteen, mitä tarkoitetaan seurantaperusteen kirjaamisella, koska Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa. Yksittäisten kirjattavien tietojen osalta niiden turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä on arvioitava Rikosseuraamuslaitokselle laissa säädettyjen tehtävien ja toimivaltasäännösten perusteella.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota turvallisuustietorekisterin tietosisältöön (EOAK 2474/2016): tietoja merkittäessä ei mahdollisesti ole aina pitäyditty sen kaltaisissa poikkeuksellisissa ja laitosjärjestystä vakavasti uhkaavia tapahtumia koskevissa tiedoissa, joita varten rekisteri on perustettu.

Hallintovaliokunta on todennut poliisin henkilötietolain (761/2003) muutosta koskeneessa mietinnössään (HaVM 16/2014 vp), että kun henkilöstä syötetään tietoja epäiltyjen rekisteriin, tulee hänen osaltaan täytyä perusteet, joiden nojalla henkilön voidaan epäillä syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen taikka myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen. Sääntelyn soveltamisen vaativuutta kuvaa hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan se, että kysymys ei ole pelkästään epäilystä henkilön jo tapahtuneesta syyllistymisestä tai myötävaikuttamisesta, vaan epäilystä tulevaisuudessa tapahtuvasta syyllistymisestä tai myötävaikuttamisesta lainkohdassa tarkoitettuun rikokseen. Valiokunta on pitänyt selvänä, että epäilyn tulee tällöinkin perustua konkreettisiin havaintoihin, joista voidaan päätellä henkilön tuleva käyttäytyminen niin, että "syytä epäillä" -edellytys täyttyy hyväksyttävästi. Arvion tekeminen henkilön tulevasta käyttäytymisestä on sellaisen epävarman päättelyketjun varassa, että virhearvioinnin riski on varsin suuri. Hallintovaliokunta on viitannut edelleen tähän mietinnössään (39/2018 vp) hallituksen esityksestä laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 242/2018 vp).

Turvallisuustietorekisteriä koskevia tietoja ei voida antaa esitutkintaviranomaisille teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti.

Valtioneuvoston asetuksessa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta (1126/2009) säättää henkilötietojen käsittelyn valvonnasta PTR- rikostiedusteluyksiköissä. Asetuksen mukaan PTR- rikostiedusteluyksikön henkilötietojen käsittelyn valvonnasta vastaa asianomaisen henkilörekisterin perustanut PTR- viranomainen. PTR- viranomaiset järjestävät henkilötietojen valvontaan liittyen yhteisiä tarkastuksia ja muuta valvontaa sen mukaan kuin PTR- viranomaisten valtakunnallisessa yhteistointasopimuksessa tarkemmin sovitaan.

Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen välillä on sovittu, että rekisterinpitäjien tehtävänä on huolehtia siitä, että henkilörekisterit palvelevat tarkoituksenmukaisesti PTR - viranomaisten yhteistointaa ja että ne samalla ovat toiminnoiltaan ja tietosisällöltään voimassa olevien säännösten mukaisia.

Rekisterinpitäjien tehtävänä on myös yhteistyössä valvoa, että henkilörekistereissä olevia tietoja katsellaan ja käytetään ainoastaan virka- tai työtehtävien hoitoa varten ja että rekistereitä käytettäessä noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä sen nojalla annettuja viranomaiskohtaisia ohjeita ja määräyksiä.

Tällaisen valvonnan yhteydessä, tarkasteltaessa Rikosseuraamuslaitoksen erityisten poliisivaltuuksien poistumisen vaikutuksia lainvalvontaviranomaisten PTR- rikostiedusteluyksiköiden rikostiedustelu- ja analyysitoiminnassa, on suosituksena todettu, että poliisin tiedonsaantitarpeen Rikosseuraamuslaitoksen tiedustelutietoihin tulee huomioida teknisen käyttöyhteyden välityksellä sääntelyn uudistuessa.

Näin ollen on perusteltua, että esitutkintaviranomaisille voitaisiin antaa tekninen käyttöyhteys Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteritietoihin näiden viranomaisten tehtävät ja turvallisuustietorekisterin tietosisältö huomioiden.

Tietojen luovuttaminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille

On tulkittu, että viranomaisten välinen tietojen vaihtaminen edellyttää julkisuuslain ja muiden tietojen luovuttamista koskevien nimenomaisten säännösten mukaan pääsääntöisesti tietoja tarvitsevan viranomaisen esittämää pyyntöä eikä tietoja lähtökohdaisesti voi luovuttaa oma-aloitteisesti. Tiedonvaihdossa ongelmia on aiheuttanut erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteriin kirjattujen tietojen luovuttaminen. Muidenkin kuin turvallisuustietorekisteriin kirjattujen tietojen osalta käytännössä ongelmalliseksi on osoittautunut tilanne, jolloin Rikosseuraamuslaitoksella on

tieto, joka olisi syytä saattaa poliisin tietoon, mutta poliisi ei tiedä Rikosseuraamuslaitoksella olevaa tietoa eikä tästä syystä osaa sitä kysyä.

Radikalisatio, terrorismi sekä järjestäytynyt rikollisuus asettavat omat vaatimuksensa viranomaisten väliselle tiedonvaihdolle. Rikolliseen ja vankilaturvallisuutta vaarantavaan toimintaan tulee voida tehokkaasti puuttua ennaltaehkäisemällä tällaista toimintaa vankilassa sekä saattamalla nämä tapaukset tarvittaessa poliisin käsiteltäväksi.

Julkisuuslain 29 § sääntelee salassa pidettävien tietojen antamisen toiselle viranomaiselle. Pykälän mukaan viranomaisella voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:

- 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty;
- 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa;
- 3) asiakirja on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua taikka toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustuksen taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi;
- 4) tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi.

Sosiaalihuollon tietojen ja potilastietojen oma-aloitteista luovuttamista laajennettiin vuonna 2015. Lainmuutosten esitöissä (HE 333/2014) todetaan, että nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan viranomaisten välinen tietojen vaihtaminen edellyttää pääsääntöisesti tietoja tarvitsevan viranomaisen esittämää pyyntöä, eivätkä viranomaiset ja muut toimijat lähtökohtaisesti voi luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti. Tietojen luovuttaminen siten, että tiedon antaminen perustuu toisen viranomaisen pyyntöön, on koettu ongelmalliseksi väkivallan ehkäisyssä ja ennalta estämisessä. Yleinen ongelma on se, ettei poliisi tiedä toisella toimijalla olevista tiedoista, eikä tämän vuoksi osaa pyytää tietoja toiselta viranomaiselta. Pahimmillaan tilanne johtaa siihen, että vakava väkivallanteko ehtii tapahtua, ennen kuin poliisi saa mitään tietoa.

Poliisilla on poliisilain nojalla tarvittaessa laajasti mahdollisuus saada ja luovuttaa salassa pidettäviä tietoja poliisin tehtävän suorittamiseksi tai toisen viranomaisen tehtävää varten. Käytännössä poliisin tiedonsaannin laajuutta rajoittavatkin muut säädökset. Erityisesti epäselvyyttä käytännön soveltajan kannalta on aiheuttanut poliisilain

suhde muihin erityislakeihin, esimerkiksi poliisin tiedonsaantioikeus rikoksen estämistilanteissa.

Vastaava ongelma koskee tilannetta, jolloin Rikosseuraamuslaitoksella on tieto, joka olisi syytä saattaa poliisin tietoon, mutta poliisi ei tiedä Rikosseuraamuslaitoksella olevaa tietoa eikä tästä syystä osaa sitä kysyä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet

Vankeuslaki ja tutkintavankeuslaki

Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoima maksukortti

Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoimien, vankien ja tutkintavankien käytössä olevien maksukorttien käytön valvonnasta ei ole säädetty. Pelkästään se, että Rikosseuraamuslaitos hallinnoi vankien maksukortteja, ei synnytä Rikosseuraamuslaitokselle toimivaltaa maksukortin käytön valvontaan. Käteisen rahan käytöstä luopumisen jälkeen maksukorttitilien käytön valvonta on Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa katsottu välttämättömäksi sen varmentamiseksi, ettei maksukorttitilejä voida käyttää rikolliseen toimintaan tai vankilaturvallisuutta vaarantaen. Rahavaroja voidaan siirtää maksukorttitilille myös siinä tarkoituksessa, että sitä ei valvota samalla tavoin kuin maksulaitosten tilejä. Näin ollen vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin esitetään lisättäväksi säännökset, jotka mahdollistavat maksukorttitilien valvonnan.

Lakiin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa esitetään myös lisättäväksi uusi 30 §, mikä mahdollistaisi tietojen saamisen valvonnan suorittamiseksi maksukortin myöntäneeltä maksulaitokselta sekä maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta. Kyse olisi muista kuin Rikosseuraamuslaitoksen maksamia etuuksia koskevista tiedoista.

Yhteydet ulkopuolelle, tapaamisten valvonta ja henkilönkatsastus

Kuten edellä kohdassa 1.1.1 on todettu, niin rikoksen estäminen, jolloin on mahdollista käyttää myös salaisia tiedonhankintakeinoja ja rikoksen selvittäminen, missä on kyse esitutkinnasta kuuluvat poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten toimivaltaan. On jossain määrin epäselvää, mikä ero on rikoksen ja rikosten estämisellä tai ennalta estämisellä. Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuussäännöksissä säädetään toimivaltuuksien käytön perusteena myös rikoksen selvittäminen. Näin ollen on perusteltua täsmentää vankeuslaissa ja tutkintavankeuslaissa säädetty valvonta- ja tarkastustoimivaltuudet vastaamaan viranomaisten tehtävänjakoa ja Rikosseuraamuslaitokselle

säädettyjä tehtäviä. Selvittäminen -käsite esitetään poistettavaksi toimivaltuuspykälistä rikoksen selvittämisen kuuluessa esitutkintaviranomaisille. Vastaava muutos tehtäisiin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain turvallisuustietorekisteriä koskevaan pykälään (8 §). Sen sijaan vankeuslain 19 lukuun esitetään lisättäväksi säännös Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta myös oma-aloitteisesti ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Kyse ei siis olisi rikosilmoituksen tekemisestä säätämisestä, vaan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille ilmoittamisesta. Poliisi esitutkintaviranomaisena arvioi, mikä merkitys tiedolle on annettava. Kuten kohdassa 1.3.1 on todettu, säännöstä rikosilmoituksen tekemisestä ei ole tarpeen säätää.

Valvonta vankilassa

Vankeuslain 16 luvun 1 §:n ja tutkintavankeuslain 11 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä olevia tiloja on valvottava vankilan järjestyksen, vankilassa pitämisen varmuuden, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuuden sekä karkaamisen tai laitoksesta taikka avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estämisen edellyttämällä tavalla. Säännökset edellyttävät myös, että vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät. Vankilan yleisten tilojen kameravalvonnasta ei ole nimenomaisesti säädetty. Valvonta vankilassa ei siten ole nykyisin riittävän selkeästi ja täsmällisesti lain tasolla säädetty. Ehdotettuun muutokseen sisältyisi täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset vapautensa menettäneiden kamera-valvonnasta vankilan yleisissä tiloissa.

Ilmoitukset ja tiedon antaminen poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Vankeuslain 19 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta. 1 §:n 1 momentti sääntelee yksinomaan poliisille, ei muille esitutkintaviranomaisille, ilmoittamista. 1 §:ssä säädetään myös sosiaalietuuden myöntäneelle viranomaiselle ilmoittamisesta. Selkeyden vuoksi vankeuslain 19 luvun 1 §:ää muutettaisiin siten, että siihen koottaisiin kaikki ne seikat, joista tulee tai voidaan ilmoittaa poliisille tai muille esitutkintaviranomaisille tai syyttäjälle. Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentti koskee ilmoitusvelvollisuutta poliisille epäiltäessä rahan, muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Toiseen momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 19 luvun 2 § sellaisenaan. Säännös koskee sitä, että kirjeen muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai

syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Pykälän 2 momentti ilmoittamisesta sosiaalietuuden myöntäneelle viranomaiselle siirrettäisiin selkeyden vuoksi sellaisenaan omaksi 2 §:ksi.

Selvittäminen-käsite poistetaan toimivaltuuspykälistä rikoksen selvittämisen kuulussa esitutkintaviranomaisille. Sen sijaan vankeuslain 19 lukuun lisättäisiin säännös Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tämän säännöksen nojalla kyse ei siis ole rikosilmoituksen tekemisestä vaan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta. Poliisi esitutkintaviranomaisena arvioisi mikä merkitys tiedolle on annettava.

2.2 Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten välinen yhteistyö

Lainsäädännöllinen perusta Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin välisen yhteistyön järjestämiseksi vankeusaikaisten rikosten estämiseksi on erityisten poliisivaltuuksien lakkaamisen jälkeen vuodesta 2017 lähtien osoittautunut riittämättömäksi. Rikosseuraamuslaitoksen yhdyshenkilömenettelyn esitutkintaviranomaisten kanssa tulee perustua lakiin. Näin ollen esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen lisäämistä yhteistyöviranomaisena lakiin poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta. Rikosseuraamuslaitoksen edustajat voisivat PTR-yksikössä toimiessaan käsitellä niitä tietoja, joihin heillä on toimivalta Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidossa.

On mahdollisesti tarve sisällyttää myös muita viranomaisia viranomaisten yhteistyötä sääntelevään lakiin. Rikosseuraamuslaitoksen sisällyttäminen PTR-lakiin ensi vaiheessa olisi kuitenkin perusteltua toteuttaa yhteiskunnan turvallisuuden ja vankilaturvallisuuden vuoksi mahdollisimman nopeasti.

2.3 Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset

Valvonta- ja toimintarekisteri

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa on koettu ongelmalliseksi se, ettei laissa henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa ole säädetty rekisteröitäväksi tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan arvioida liittyvän laitospöytäkirjojen tai turvallisuuden ylläpitämiseen silloin, jos tieto ei täytä turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain mukaiseen valvonta- ja toimintarekisteriin (7 §) esitetään näin ollen lisättäväksi säännös mahdollisuudesta tällaisten seikkojen henkilötietojärjestelmään kirjaamiseksi.

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää muun muassa tietoja, jotka ovat tarpeellisia rikoksen selvittämiseksi. Edellä on kohdassa 1.1.1 tuotu esille se, ettei rikoksen selvittäminen kuulu Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan. Edelleen säännös on epäselvä sen suhteen, mitä tarkoitetaan seurantaperusteen kirjaamisella, koska Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa. Muiden kirjattavien tietojen osalta on arvioitava niiden rekisteriin tallentaminen Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuussäännösten kannalta.

Voimassa olevan lain mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta tai 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta. Ehdotetun turvallisuustietorekisteriä koskevan 8 §:n 1 momentin mukaan turvallisuustietorekisteri sisältäisi vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vankilaturvallisuutta vaarantavaan tekoon. Käsittelykynnys vastaa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 7 §:ssä säädettyä henkilötietojen käsittelyn edellytykseksi säädettyä. Kyseisen pykälän mukaan poliisi saa käsitellä henkilötietoja muun muassa rikosten ennalta estämiseen tai paljastamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi sellaisista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 19/2012 vp) edellyttänyt, että turvallisuustietorekisterin tietosisällöistä säädetään yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi. Voimassa olevan lain 2 momentissa onkin yksityiskohtainen luettelo turvallisuustietorekisteriin merkittävistä tiedoista. Esityksessä ehdotetaan edelleen, että turvallisuustietorekisterin tietosisältö säädetään yksityiskohtaisesti siten, että sääntely perustuisi vankeuslaissa tai tutkintavankeuslaissa nimenomaisesti säädettyjen toimivaltuuksien käytössä ilmenneisiin sellaisiin tietoihin, jotka liittyvät henkilöihin, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vankilaturvallisuutta vaarantavaan tekoon. Turvallisuustietorekisteri voisi sisältää myös muilta viranomaisilta taikka yksityishenkilöiltä saatuja turvallisuustietorekisterin käsittelykynnyksen ylittäviä tietoja.

Tietojen luovuttamista turvallisuustietorekisteristä koskevaa 26 pykälää esitetään muutettavaksi siten että turvallisuustietorekisteriä koskevat tiedot voidaan antaa pykälässä manituille viranomaisille myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. On perusteltua, että esitutkintaviranomaisille voitaisiin antaa tekninen käyttöyhteys Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteritietoihin näiden viranomaisten tehtävät ja turvallisuustietorekisterin tietosisältö huomioiden. Tällä tavoin on mahdollista tehostaa yhteistyötä erityisesti järjestäytyneen, vakavan vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseksi. Tämä edesauttaa mahdollisuuksia kohdentaa toimenpiteitä oikein ja oikea-aikaisesti. Teknisen käyttöoikeuden mahdollistaminen tällä tavoin vastaa myös yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 perustuslakivaliokunnan poliisille kuuluvien tehtävien osalta toteamaa. Kuten edellä kohdassa 1.3.3 on todettu, PTR-tietohallintoyöryhmä on esittänyt toimenpidesuosituksenaan poliisin tiedonsaantitarpeen huomioimisen Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisterin tiedoista teknisen käyttöyhteyden välityksellä saataviin tietoihin. Tietosuojan osalta tietosuojasetuksen (2016/679) 32 artikla ja edelleen tietosuojalain (1050/2018) 6 § asettaa niin rekisterinpitäjän kuin henkilötietojen käsittelijän velvoitteeksi toteuttaa asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Lain henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018) 19 §:ssä säädetään velvollisuudesta säilyttää lokitietoja suoritetusta henkilötietojen keräämisestä, muuttamisesta, kyselystä, luovuttamisesta, siirtämisestä, yhdistämisestä ja poistamisesta.

Tietojen luovuttaminen

Esityksessä ehdotetaan Rikosseuraamuslaitoksen tiedon luovuttamista koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa poliisille, Tullille ja Rajavartiolaitokselle ne tiedot, jotka sillä on voimassa olevan lain perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi. Käytännössä on osoittautunut ongelmalliseksi tilanne, jolloin

Rikosseuraamuslaitoksella on tieto, joka olisi syytä saattaa poliisin tietoon, mutta poliisi ei tiedä Rikosseuraamuslaitoksella olevaa tietoa eikä tästä syystä osaa sitä kysyä. Tulkinnanvaraiseksi kysymykseksi on käytännössä keskeisesti osoittautunut turvallisuustietorekisteriin merkittyjen tietojen luovutus Rikosseuraamuslaitokselta poliisille. Kyse on siitä, voidaanko turvallisuustietorekisteriin tallennettuja tietoja luovuttaa oma-aloitteisesti vai tuleeko luovutuksen perustua pyyntöön. Lähtökohtaisesti sama ongelma koskee myös muista Rikosseuraamuslaitoksen rekistereistä tiedon luovuttamista oma-aloitteisesti ja myös muille esitutkintaviranomaisille.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan (PeVL 62/2010 vp, PeVL 42/2010 vp).

Valiokunta on lisäksi tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Tällöin tietojensaanti- ja luovuttamismahdollisuus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 12/2014 vp, PeVL 10/2014 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 59/2010 vp).

Oikeus saada tietoja maksulaitokselta

Henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettuun lakiin esitetään lisättäväksi uusi 30 §, mikä mahdollistaisi tietojen saamisen maksukortin myöntäneeltä maksulaitokselta sekä maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoiman maksukortin käytön hallinnointia varten sekä esityksessä ehdotetun maksukorttitilin valvonnan suorittamiseksi. Kyse olisi muista kuin Rikosseuraamuslaitoksen maksamia etuuksia koskevista tiedoista.

Maksukorttitilin esityksessä ehdotetun valvonnan mahdollistamisen lisäksi esimerkiksi maksukortin väärinkäytösepäilytapauksissa maksulaitoksen tulisi voida saada tietoja Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoimasta maksukorttitilistä. Rikosseuraamuslaitoksen tulisi voida antaa myös esimerkiksi ulosottoviranomaiselle tietoja sen pyynnöstä. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksella tulisi olla oikeus näiden tietojen käsittelyyn.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Vankien ja tutkintavankien maksuliikenteen poikkeamien havainnoinnin mahdollistavan automatisoidun järjestelmän kustannuksiksi on arvioitu korkeintaan viisikymmentätuhatta euroa. Muutoin esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotetut muutokset voidaan toteuttaa Rikosseuraamuslaitokselle valtiontalouden kehyspäätöksissä ja valtion talousarvioissa osoitettujen määrärahojen puitteissa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettujen muutosten tarkoituksena on täsmentää ja selkiyttää Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltuuksia ja siten edesauttaa viranomaisten välistä yhteistyötä. Lisäämällä Rikosseuraamuslaitos yhteistyöviranomaisena PTR-lakiin mahdollistettaisiin puolestaan Rikosseuraamuslaitoksen yhteistoiminta poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa rikosten estämiseksi edelleen erityisten poliisivaltuuksien lakkauttamisen jälkeen.

Esityksellä parannetaan mahdollisuuksia vaikuttaa viranomaisyhteistyöllä rikosten estämiseen, vankilaturvallisuuteen sekä yhteiskunnan turvallisuuteen. Rikosseuraamuslaitoksen tiedon oma-aloitteista luovuttamista ja ilmoituksia poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille sekä turvallisuustietorekisterin teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten muuttamisella turvattaisiin esitutkintaviranomaisten asianmukainen ja oikea-aikainen tiedonsaanti Rikosseuraamuslaitokselta.

4 Asian valmistelu

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu oikeusministeriön 7.3.2018 asettamassa työryhmässä. Työryhmän tehtäväksi annettiin selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä vankeusaikaisen rikollisuuden estämisessä ja laitosturvallisuuden ylläpitämisessä. Työryhmässä oli jäseninä oikeusministeriön, sisäministeriön, Poliisihallituksen, Keskusrikospoliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen edustajat. Tietosuojavaltuutetun toimistosta asetettiin pysyvä asiantuntija. Työryhmän mietintö kirjoitettiin hallituksen esityksen muotoon. Mietintöön sisältyy eriävä mielipide.

Hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto.....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Vankeuslaki

9 luku Vangin omaisuus ja tulot

3 a §. Maksukortin käytön valvonta

Pykälässä säädettäisiin vankeuslain 9 luvun 4 §:n mukaisen Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoiman maksukorttitilin käytön valvonnasta. Valvonta kohdistuisi tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavaan maksuliikenteeseen yleisesti ja tämän valvonnan perusteella mahdollisesti tehtyjen havaintojen pohjalta nimenomaiseen päätökseen perustuvaan yksittäisen vangin maksukorttitilin tietojen valvontaan.

Tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavan maksuliikenteen havainnoinnissa kyse olisi sekä lukuisista pienistä rahasiirroista että yksittäisistä suurista maksutapahtumista. Jotta Rikosseuraamuslaitoksella olisi mahdollisuus havaita tilitapahtumissa poikkeavuuksia, tulisi maksukorttitilejä voida valvoa poikkeamien havaitsemiseksi pykälän 1 momentissa esitetyllä tavalla siten, että valvonta kohdistuu yksinomaan maksutapahtumien lukumääriin tai suuruuteen eli poikkeamiin. Henkilön yksilöinnin mahdollistavia tietoja ei tässä valvonnassa käytettäisi. Vankien maksukorttijärjestelmässä on sisäänrakennettuja hälytystoiminnallisuuksia jotka voivat antaa automatisoidun hälytyksen erikseen määriteltyjen parametrien mukaisesti. Maksukorttijärjestelmään voidaan siten määritellä tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavista maksutapahtumista hälyttäviä parametrejä. Hälytyksiä ei toistaiseksi ole otettu käyttöön.

Poikkeaman havainnoinnin jälkeen ja niiden perusteella vangin maksukorttitilitapahtumien valvonnasta olisi mahdollista tehdä tarvittaessa yksittäistapauksellinen päätös. Yksittäistapauksellinen päätös voisi perustua myös muulta viranomaiselta tulleeseen

tietoon tai valvonnan taikka Rikosseuraamuslaitoksen muun toiminnan yhteydessä ilmenneeseen perusteeseen. Maksukorttitilapahtumien valvontaa koskeva päätös edellyttää aina myös sitä, että valvonta olisi tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voitaisiin tehdä kuukauden ajaksi kerrallaan.

9 §. Päätösvalta

Vankeuslain 12 luvun 11 §:n mukaan kirjeen, muun postilähetysten tai viestin lukemisesta, lähettäjän selvittämisestä, jäljennöksen ottamisesta, lukemisesta ilmoittamisesta sekä lähetysten tai viestin pidättämisestä päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies. Olisi perusteltua, että maksukortin käytön valvonnasta tehtäisiin päätös vastaavasti samojen virkamiesten toimesta, samalla päätösvaltatasaalla.

12 luku Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §. Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet liittyvät yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 esitetyn tavoin vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen, eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi näin ollen perustua rikosten selvittämiseen. Viestin lukemista koskevaa säännöstä tarkistettaisiin näin ollen siten, että rikosten selvittäminen poistettaisiin perusteena viestin lukemiselle.

5 §. Kirjeen tai postilähetysten pidättäminen

Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet liittyvät yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 esitetyn tavoin vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen, eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi näin ollen perustua rikosten selvittämiseen. Kirjeen tai postilähetysten pidättämistä koskevaa säännöstä tarkistettaisiin näin ollen siten, että rikosten selvittäminen poistettaisiin perusteena kirjeen tai postilähetysten pidättämiselle.

7 §. Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet liittyvät yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 esitetyin tavoin vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen, eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi näin ollen perustua rikosten selvittämiseen. Puhelun kuuntelemista ja tallentamista koskevaa säännöstä tarkistettaisiin näin ollen siten, että rikosten selvittäminen poistettaisiin perusteena puhelun kuuntelemiselle ja tallentamiselle.

8 §. Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet liittyvät yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 esitetyin tavoin vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen, eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi näin ollen perustua rikosten selvittämiseen. Kirjeenvaihtoa, puheluita ja sähköistä viestintää varmuusosastolla koskevaa säännöstä tarkistettaisiin näin ollen siten, että rikosten selvittäminen poistettaisiin perusteena varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin olevan ja vangille saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin lukemiseksi.

13 luku Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle**2 §. Tapaamistilat ja valvonta**

Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltuudet liittyvät yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 esitetyin tavoin vankilaturvallisuuden ylläpitoon ja vankeusaikaisen rikollisuuden estämiseen. Koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen, eivät sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määritettyjen tehtävien suorittamiseksi voi näin ollen perustua rikosten selvittämiseen. Pykälän viimeiseen momenttiin tehtäisiin näin ollen täsmennys siten, että rikoksen selvittäminen poistettaisiin perusteena valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välisen keskustelun kuuntelemiseksi ja tallentamiseksi teknisellä laitteella.

16 luku **Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen**

1 §. *Valvonta vankilassa.*

Vankeuslain 16 luvun 1 §:n mukaan vankeja ja vankien käytössä oleva tiloja on valvottava. Pykälässä säädettäisiin nykyistä selkeämmin vankilan yleisissä tiloissa tapahtuvasta kameravalvonnasta. Lain poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (841/2006) uudistusta valmisteltaessa on ilmennyt tarve täsmentää myös edellä mainittua lakia vastaavasti. Säännöksen nojalla kuvaa tai ääntä voitaisiin tallentaa. Tallennettu kuva ja ääni ovat henkilötietoja, jos yksityishenkilö on niistä tunnistettavissa. Teknisestä valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa on säädetty valvonta- ja toimintarekisteritiedoista.

6 §. *Henkilönkatsastus*

Vankeuslain 16 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan vangille voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi henkilönkatsastus, jos vankia todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausaineen käyttörikoksesta.

Kuten yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 todetaan, Rikosseuraamuslaitoksella ei ole toimivaltaa rikoksen selvittämiseen. Toisaalta henkilönkatsastus liittyy käytännössä Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa turvaamistoimenpiteenä käytettävään eristämistarkkailuun. Näin ollen pykälässä täsmennettäisiin, että henkilönkatsastus voidaan tehdä tilanteessa, jolloin on perusteltua syytä epäillä, että vangilla on kehossaan vankeuslain 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa määritellyjä luvattomia aineita tai esineitä.

19 luku **Ilmoitukset ja tiedon antaminen**

1 §. *Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle.*

Pykälää muutettaisiin siten, että siihen koottaisiin kaikki ne seikat, joista tulee tai voidaan ilmoittaa poliisille tai muille esitutkintaviranomaisille taikka syyttäjälle. Pykälän ensimmäinen momentti säilyisi nykyisellään muutoin, mutta siihen lisättäisiin poliisin lisäksi muut esitutkintaviranomaiset. Säännös koskee ilmoitusvelvollisuutta poliisille epäiltäessä rahan, muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää. Toiseen momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan lain 19 luvun 2 § sellaisenaan. Säännös koskee sitä, että kirjeen muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhe-

lun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi.

Pykälän 2 momentti ilmoittamisesta etuuden myöntäneelle viranomaiselle siirrettäisiin selkeyden vuoksi sellaisenaan omaksi 2 §:ksi.

Selvittäminen -käsite poistettaisiin toimivaltuuspykälistä rikoksen selvittämisen kuulussa esitutkintaviranomaisille. Sen sijaan vankeuslain 19 luvun 1 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja tapahtumista ja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tämän säännöksen nojalla kyse ei olisi rikosilmoituksen tekemisestä vaan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksiensa ja tehtäviensä puitteissa tekemistä tapahtumiin tai henkilöihin liittyvistä havainnoista poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle ilmoittamisesta.

1.2 Tutkintavankeuslaki

5 luku Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 a §. Maksukortin käytön valvonta

Säännös olisi uusi, ja vastaisi vankeuslain 9 luvun 3 a §:ää.

8 §. Päätösvalta

Päätöstoimivaltaa koskeva säännös vastaisi vankeuslain 9 luvun 9 §:ää.

8 luku Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §. Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Muutokset vastaisivat vankeuslain 12 luvun 2 §:ään tehtäviä muutoksia.

5 §. Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Muutokset vastaisivat vankeuslain 12 luvun 3 §:ään tehtäviä muutoksia.

7 §. Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Muutokset vastaisivat vankeuslain 12 luvun 7 §:ään tehtäviä muutoksia.

9 luku Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §. Tapaaminen

Muutokset vastaisivat vankeuslain 13 luvun 2 §:ään tehtäviä muutoksia.

11 luku Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §. Valvonta vankilassa

Muutokset vastaisivat vankeuslain 16 luvun 1 §:ään tehtäviä muutoksia.

6 §. Henkilönkatsastus

Muutokset vastaisivat vankeuslain 16 luvun 6 §:ään tehtäviä muutoksia.

1.3 Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa

7 §. Valvonta- ja toimintarekisteri

Valvonta- ja toimintarekisteri sisältää laitospöytäkirjojen ylläpitämistä sekä vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen valvontaa ja toimintaan osallistumista varten tarpeelliset tiedot. Pykälässä on säännelty yksityiskohtaisesti, mitä tällaiset tiedot ovat. Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi 5 momentti koskien sellaisia Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten toimivaltuuksien mukaisten tehtävien hoidon yhteydessä havaitsemiin tapahtumiin tai henkilöihin liittyviä tietoja,

joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän laitosjärjestykseen tai vankilan turvallisuuden ylläpitämiseen. Kyse olisi tiedoista, joita Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet saavat havainnoidessaan toimintaympäristöään toimivaltuuksiensa mukaisia tehtäviä suorittaessaan. Tietojen ilmoittamisesta poliisille säänneltäisiin vankeuslain 19 luvun 1 §:ssä.

8 §. Turvallisuustietorekisteri.

Voimassa olevan lain mukaan turvallisuustietorekisteri sisältää rikollisuuden selvittämiseksi tarpeellisia tietoja. Kuten yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 todetaan, rikosten selvittäminen kuuluu kuitenkin esitutkintaviranomaisten toimivaltaan. Näin ollen turvallisuustietorekisteriin kirjattavien tietojen osalta kyse ei voi olla rikollisuuden selvittämiseksi tarpeellisten tietojen tietojärjestelmään kirjaamisesta. Rikollisuuden selvittäminen poistettaisiin pykälästä turvallisuustietorekisteriin tiedon tallentamisen perusteena. Vankeuslain ja tutkintavankeuslain toimivaltuuksia koskeviin säännöksiin tehtäisiin vastaava muutos selventämään ja täsmentämään Rikosseuraamuslaitoksen ja esitutkintaviranomaisten toimivaltuuksia.

Muilta osin turvallisuustietorekisteriä koskevaa säännöstä täsmennettäisiin siten, että turvallisuustietorekisteriin kirjattavia tietoja voisivat olla tiedot, joita saadaan vankeuslain tai tutkintavankeuslain toimivaltasäännösten mukaisissa Rikosseuraamuslaitoksen tehtävissä, joissa toimivaltuuksien käyttö voi perustua rikoksen estämiseen tai vankilaturvallisuuden takaamiseen. Turvallisuustietorekisteriin voitaisiin edelleen kirjata Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia, rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja sekä muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja. Näitä tietoja voidaan käsitellä pykälän 1 momentin edellytysten täytyessä.

Vankiin tai tutkintavankiin kohdennettu valvonnan taso voi vaihdella kuten yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 on esitetty. Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaan ei kuulu henkilön tarkkailu tiedonhankintatarkoituksessa eikä henkilöä voida asettaa seurantaan. Näin ollen on epäselvää, mitä voimassa olevassa laissa tarkoitetaan seuranta-perusteen kirjaamisella. Turvallisuustietorekisteriin kirjattavissa tiedoissa olisikin kyse yksittäisistä, ei seurantaan tai tiedonhankintaan perustuvista tiedoista. Turvallisuustietorekisteriin voitaisiin kirjata yksittäisiä pykälässä yksityiskohtaisesti määriteltyjä tietoja, mikäli turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen kynnys ylittyy. Tietoja voitaisiin kirjata yksittäisen rikoksen tai vankilaturvallisuutta vaarantavan teon estämiseksi.

Turvallisuustietorekisteri voisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti sisältää tietoja myös sellaisista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa joita ei katsota voivan kirjata valvonta- ja toimintarekisteriin.

Turvallisuustietorekisterin käytön kannalta välttämättömiksi rekisteröitävää koskeviksi tiedoiksi voidaan katsoa;

- 1) Tiedot esityksessä ehdotetun vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaisesta maksukortin käytön valvonnasta. Kyse olisi siten uudesta toimivaltuudesta ja sen kautta saadusta tiedosta. Rikosseuraamuslaitoksen hallinnoiman maksukorttitilin sellaisia tietoja voitaisiin kirjata, mitkä on saatu edellä mainittujen ehdotettujen säännösten mukaisessa maksukorttitilin käytön valvonnasta tehdyn tapauskohtaisen päätöksen nojalla. Voimassa olevan lain mukaan turvallisuustietorekisteri voi sisältää rekisteröityä koskevia tili- ja rahaliikennetietoja. Toimivallasta näiden tietojen hankkimiseksi ei kuitenkaan ole säädetty.
- 2) Vangin kirjeenvaihdosta voitaisiin tallentaa postin vastaanottaja tai lähettäjä ja kirjeen lukemista koskevan päätöksen jälkeen voitaisiin referoida tai lainata kirjeen sisältöä. Tapaamisten osalta voitaisiin kirjata se, keitä henkilöitä vanki on tavannut ja milloin. Myös tapaamista valvovan virkamiehen mahdollisesti havainnoimia tai kuulemia seikkoja voitaisiin kirjata. Puheluiden ja muiden teleyhteyksien osalta samoin voitaisiin kirjata se, kenelle vanki on soittanut ja mikäli puhelun kuuntelemisesta on päätetty, niin referaatti tai lainaus puhelun sisällöstä olisi mahdollista kirjata turvallisuustietorekisteriin. Kohta vastaa tietosisällöltään voimassa olevaa lakia.
- 3) Vankeuslain 16 ja 17 luvun ja tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvun tarkastuksia koskevissa tiedoissa kyse on vankilan tilojen ja vangin sekä muun henkilön tarkastamista koskevia toimivaltasäännöksiä käyttäen saaduista tiedoista. Voimassa olevan lain mukaan turvallisuustietorekisteri voi sisältää luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja. Edellä mainittujen tarkastamista koskevien toimivaltasäännösten perusteena on se, että näitä toimivaltuuksia käytettäessä on mahdollista havaita säännöksissä nimenomaisesti määritellyjä luvattomia aineita ja esineitä. Luvattomien aineiden ja esineiden osalta voitaisiin kirjata niiden löytymiseen sekä aineisiin ja esineisiin liittyvät tiedot. Mikäli kyseessä on postilähetys, niin tällöin voitaisiin kirjata myös lähettäjän ja vastaanottavan vangin tiedot. Kohta vastaa tietosisällöltään voimassa olevaa lakia.
- 4) Turvallisuustietorekisteriin voidaan voimassa olevan lain nojalla kirjata vankilatapahtumatietoja. Vankeuslain 16 luvun mukaisesti valvonnassa saatujen tietojen turvallisuustietorekisteriin kirjaamista koskeva säännös vastaisi voimassa olevaa lakia täsmentäen sen, että turvallisuustietorekisteriin tämän kohdan perusteella kirjattavat tiedot on saatu vankilan valvontaa koskevan säännöksen nojalla.
- 5) Muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja voitaisiin kirjata turvallisuustietorekisteriin. Myös tältä osin säännös vastaisi voimassa olevaa lakia.

Viranomaisilta tai vangeilta saatuja tai henkilökunnan valvonnassa havainnoimia tietoja vankien välisistä vihamielisyyksistä ja toteutuneista tai mahdollisesti toteutuksessa olevista konflikteista ja rikoksista voitaisiin myös kirjata. Edelleen olisi mahdollista kirjata tietoja vangin suhteesta rikollisjärjestöön tai ääriryhmittymään. Esimerkiksi aiempaa rikollista toimintaa jonkin rikollisryhmän kanssa tai tietoja yhteydenpidosta vastaavaan ryhmittymään. Pykälän nojalla olisi mahdollista kirjata myös henkilösuhdetietoja.

Tietojen käsittelyn käsitteeseen sisältyy rekisterin käyttötarkoituksen mukaisten tietojen yhdistäminen. Lain henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018) 1 luvun 3 §:n 2 kohdassa todetaan, että tietojen *käsittelyllä* tarkoitetaan tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista sekä muuta toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin. Kuten yleisperusteluissa kohdassa 1.1.1 on todettu, niin kun vankilassa havaitaan tai saadaan muutoin tieto vankilaturvallisuutta vaarantavasta tapahtumasta tai mahdollisesti rikollisesta toiminnasta, on arvioitava mitä asiassa on katsottava tapahtuneen, kenen toimesta ja miten asian käsittelyssä on syytä edetä. Tämä arviointi edellyttää myös turvallisuustietorekisterin sekä Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän muiden rekisteritietojen yhdistämistä. Johtopäätöksenä voi olla tapahtuman käsitteleminen vankilassa tai asian siirtäminen poliisin käsiteltäväksi.

Pykälää muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin kohdat, joiden tietosisällön osalta kyse ei ole Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin ja toimivaltaan liittyvistä tiedoista. Toisaalta pykälästä poistettaisiin tarpeettomiksi osoittautuneet tiedot. Pykälässä säännel-täisiin myös nimenomaisesti, että siihen voitaisiin kirjata muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja.

Muiden kuin vankien ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettujen osalta rekisteröimisen kynnys olisi korkeampi. Jotta muun henkilön kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun tietoja voidaan käsitellä, henkilön tulee voida perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai perustellusti epäillä vaarantavan vankilan turvallisuutta. Tällöinkin saadaan käsitellä vain turvallisuustietorekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiä turvallisuustietorekisterin 8 §:n 1, 2 ja 5 kohtien mukaisia tietoja.

Pykälän 4 momentissa edellytettäisiin turvallisuustietorekisteriin merkittäväksi, kuinka luotettava siihen talletettava tieto on, jos se on mahdollista. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia. Edelleen voimassa olevan lain 26 §:n tiedon luovuttamista koskevassa

pykälässä edellytetään, että tietoa turvallisuustietorekisteristä luovutettaessa on ilmoitettava tiedon luotettavuus.

Turvallisuustietorekisteri sisältää poikkeuksellisia ja vaarallisia tilanteita tai sellaisten uhkaa koskevia tietoja. Kun turvallisuustietorekisteri otettiin nykyisessä merkityksessään käyttöön vuoden 2003 alusta lukien, korostettiin sen erityistä luonnetta. Lähtökohtana oli myös se, että siihen merkittävien tietojen tarpeellisuus ja paikkansapitävyys tarkastettaisiin riittävän tiheästi. Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 3 §:ssä säädetään, että käsiteltävien henkilötietojen on oltava käsittelyn tarkoituksen kannalta asianmukaisia ja tarpeellisia, eivätkä ne saa olla liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tarpeettomat henkilötiedot on poistettava ilman aiheetonta viivytystä. Henkilötiedot saa säilyttää muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa, vain niin kauan kuin on tarpeen henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta. Hallintovaliokunta on todennut puolestaan poliisin henkilötietolain käsittelyn yhteydessä, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuusvaatimus seuraa suoraan tietosuoja-asetuksen 5 artiklasta ja rikosasioiden tietosuojalain 4 §:stä, joten poliisin henkilötietolaista tulee poistaa viittaukset tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn (HavM 39/2018). Vastaava muutos tehtäisiin myös turvallisuustietorekisteriin.

Sellaiset Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneet laitosjärjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät tiedot, joita ei tule kirjata turvallisuustietorekisteriin, voitaisiin kirjata esitetyn 7 §:n muutoksen mukaisesti valvonta- ja toimintarekisteriin. Mikäli tiedot ovat välttämättömiä yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon kannalta, on ne mahdollista kirjata henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 6 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaisesti yhdyskuntaseuraamusrekisteriin. Yhdyskuntaseuraamusta suorittavien osalta Rikosseuraamuslaitoksen tehtävä ja toimivalta on myöskin säädetty siten, että rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tavoitteena on tukea tuomittua sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi sekä lisätä valmiuksia elää rikoksetonta elämää. Vankeuden ja tutkintavankeuden aikana Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä sen sijaan on estää rikosten tekeminen. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on lainsäädännössä osoitettu poliisin tehtäväksi.

Tarkastusoikeuden osalta henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain 31 §:ssä säädetään, että rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta turvallisuustietorekisterin tietoihin eikä valvonta- ja toimintarekisterin sisältämiin 7 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuihin asianomistajan tietoihin. Edelleen pykälässä säädetään, että sen lisäksi, mitä tietosuoja-asetuksessa, tietosuojalaissa sekä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa säädetään, rekisteröidyn tarkastusoikeutta voidaan rajoittaa, jos tarkastusoikeuden toteuttamisesta voi todennäköisin syin seurata vakava uhka Rikosseu-

raamuslaitoksen yksikön järjestykselle ja turvallisuudelle taikka Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöön kuuluvan tai jonkun muun turvallisuudelle. Näin ollen tarkastusoi-keutta voidaan rajoittaa myös muiden kuin laissa nimenomaisesti säädettyjen rekiste-riin tallennettujen tietojen osalta.

3 luku **Tietojen käsittelyn periaatteet**

14 §. *Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskuk-selle*

Tiedon luovuttamista poliisille koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että Rikosseuraa-muslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oi-keus ilmoittaa poliisille tiedot, jotka sillä on voimassa olevan pykälän perusteella oi-keus luovuttaa pyynnöstä muun muassa silloin, jos se on tarpeen rikosten estä-miseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi. Pykälään ei esitetä siten tehtäväksi muutoin muutoksia kuin että mahdollistettaisiin Rikosseu-raamuslaitoksen tietojen luovuttaminen myös oma-aloitteisesti.

20 §. *Tietojen luovuttaminen Tullille*

Tiedon luovuttamista Tullille koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että Rikosseuraa-muslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oi-keus ilmoittaa Tullille tiedot, jotka sillä on voimassa olevan pykälän perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä muun muassa silloin, jos se on tarpeen rikosten estämiseksi, pal-jastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi. Pykälään ei esitetä si-ten tehtäväksi muutoin muutoksia kuin että mahdollistettaisiin Rikosseuraamuslaitok-sen tietojen luovuttaminen myös oma-aloitteisesti.

21 §. *Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle*

Tiedon luovuttamista Rajavartiolaitokselle koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että Rikosseuraamuslaitokselle annettaisiin salassapitovelvollisuuden estämättä oma-aloitteinen oikeus ilmoittaa Rajavartiolaitokselle tiedot, jotka sillä on voimassa olevan pykälän perusteella oikeus luovuttaa pyynnöstä muun muassa silloin, jos se on tar-peen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saatta-miseksi. Pykälään ei esitetä siten tehtäväksi muutoin muutoksia kuin että mahdolis-tettaisiin Rikosseuraamuslaitoksen tietojen luovuttaminen myös oma-aloitteisesti.

26 §. Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Pykälää muutettaisiin siten, että turvallisuustietorekisteriä koskevat tiedot voitaisiin antaa pykälässä mainituille viranomaisille teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Esitutkintaviranomaisille tulisi antaa tekninen käyttöyhteys Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustietorekisteritietoihin näiden viranomaisten toimivalta, tehtävät ja turvallisuustietorekisterin tietosisältö huomioiden.

30 §. Oikeus saada tietoja maksulaitokselta

Lakiin lisättäisiin uusi 30 §, mikä mahdollistaisi tietojen saamisen maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta esitetyn vankeuslain 9 luvun 3 a §: ja tutkintavankeuslain 5 kuvun 3 a §:n mukaisen valvonnan suorittamiseksi sekä maksukortin käytön hallinnointia varten.

1.4 Laki Poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminta

5 §. PTR-rikostiedusteluyksiköt

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen edustaja voi osallistua PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi.

6 §. Tietojen käsittely PTR-rikostiedusteluyksikössä

Pykälää muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin, että Rikosseuraamuslaitoksen osalta henkilötietojen käsittelystä PTR-rikostiedusteluyksikössä säädettäisiin henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa.

2 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

3.1 Muutosten tarkoitus

Lakiehdotuksilla pyritään täsmentämään vankeuslain ja tutkintavankeuslain toimivaltasäännöksiä vastaamaan Rikosseuraamuslaitokselle laissa asetettuja tehtäviä. Ehdotuksella on yhtymäkohtia yksityiselämän suojaan, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja omaisuuden suojaan.

Säädettäväksi ehdotetut lait tarkoittavat pääsääntöisesti voimassa olevien, vapautensa menettäneen perusoikeuksia voimakkaammin rajoittavien säännösten korvaamista uusilla vapautensa menettäneen perusoikeuksien toteutumisen vapauden menetyksen aikana paremmin turvaavilla säännöksillä.

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt ([PeVM 25/1994 vp](#)), että perusoikeusrajoitukset täyttävät tietyt vaatimukset. Rajoitusten tulee olla lain tasoisia ja täsmällisiä, niille tulee olla hyväksyttävät perusteet, niiden tulee olla oikeasuhtaisia, ja perusoikeuden ydinalue tulee jättää koskemattomaksi. Lisäksi rajoituksilla tulee olla riittävät oikeusturvatakeet ja rajoitusten tulee sopia yhteen Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 10/1998 vp s. 7) katsonut, että perusoikeuksia koskevan säätelyn tulee olla sillä tavoin tarkkarajaista, että lain säännöksestä selviää muun muassa, kuka voi käyttää perusoikeuksien kannalta merkityksellistä toimivaltaa. Laista tulee ainakin ilmetä se alin virkamiestaso, jolle laitoksen sisällä voidaan delegoida päätösvaltaa.

3.2 Valvonta vankilassa

Valvontaa vankilassa koskevalla säännöksellä ei säädetä rajoituksista vapautensa menettäneiden perusoikeuksien toteutumiseen, vaan pyritään toteuttamaan perustuslain 7 §:n 3 momentin vaatimus vapautensa menettäneiden oikeuksien turvaamisesta lailla.

Valvonta vankilassa ei ole nykyisin riittävän selkeästi ja täsmällisesti lain tasolla säädetty. Ehdotettuun lakiin sisältyisi täsmälliset ja tarkkarajaiset säännökset vapautensa menettäneiden kameravalvonnasta. Vapautensa menettäneiden teknisessä valvonnassa ei olisi kysymys merkittävästä vapautensa menettäneiden yksityiselämän suojan loukkaamisesta. Valvonnasta tulisi ilmoittaa vapautensa menettäneelle. Teknisessä valvonnassa olisi näin kysymys ainoastaan valvonnan muodosta, jossa valvonnan suorittaminen ei edellyttäisi valvontaa suorittavan henkilön fyysistä olemista vapautensa menettäneiden sellin välittömässä läheisyydessä. Valvonnan tarkoituksena on turvata vapautensa menettäneiden turvallisuus.

3.3 Yhteydet vankilan ulkopuolelle ja tapaamiset

Kirjeenvaihtoa, puheluja, sähköistä viestintää ja tapaamisten valvontaa koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että rikoksen selvittäminen poistettaisiin edellytyksenä näille toimenpiteille, koska Rikosseuraamuslaitos ei ole esitutkintaviranomainen eivätkä sen toimivaltuudet Rikosseuraamuslaitokselle määrättyjen tehtävien suorittamiseksi voi perustua rikoksen selvittämiseen. Säännöksi täsmennettäisiin vastaamaan Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviä ja toimivaltaa.

3.4 Maksukorttitilin valvonta

Maksukorttitilin yksittäisten maksutapahtumien valvontaa koskeva päätös perustuisi maksutilitapahtuman tai -tapahtumien tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavuuden perusteella tehtyyn päätökseen. Päätöstoimivallasta säädettäisiin nimenomaisesti. Maksukorttitilin poikkeuksellisuuden automatisoitu valvonta perustuisi yksinomaan maksutapahtumien lukumääriin tai varallisuusarvoihin. Näin omaisuuden- ja yksityisyydensuojaa rajoitettaisiin ainoastaan siinä määrin kuin se olisi tarpeen. Valvonnan kynnyks, tarpeellisuus, olisi vastaava kuin vangin yhteydenpitoa ulkopuolelle koskevissa säännöksissä. Maksukorttitilin valvonta edellyttää oikeutta saada salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja maksulaitokselta. Tästä säädettäisiin nimenomaisesti.

3.5 Henkilönkatsastus

Vangin henkilönkatsastusta koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että selvennettäisiin säännöksiä vastamaan sitä tosiasiallista tilannetta, että vankien ja tutkintavankien henkilönkatsastus liittyy käytännössä eristämistarkkailutilanteisiin. Henkilönkatsastuksessa puututaan vankien ja tutkintavankien henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, joten laki sisältäisi edelleenkin täsmälliset lain tasoiset säännökset toimenpiteiden perusteista. Säännöstä täsmennettäisiin myös vastaavasti kuten yhteyksiä vankilan ulkopuolelle, tapaamisia ja turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä koskevia säännöksiä siten, että rikoksen selvittäminen poistettaisiin edellytyksenä toimenpiteelle.

3.6 Henkilötietojen käsittely

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikumavaraa rajoittaa lisäksi se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilöresterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa (esimerkiksi PeVL 31/2017 vp, PeVL 13/2016 vp). Lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös

mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa, täsmällistä ja tarkkarajaista.

Säännöksissä ehdotetaan tarkennettavaksi turvallisuustietorekisteriin kirjaamisen edellytyksiä sekä tietoja, joita turvallisuustietorekisterin käyttötarkoituksessa saisi käsitellä. Uusilla säännöksillä pyritään turvaamaan perusoikeuksien toteutuminen paremmin. Säännöstä selvennettäisiin vastaamaan selkeämmin Rikosseuraamuslaitoksen laissa säädettyjä tehtäviä ja toimivaltaa.

Valvonta- ja toimintarekisteriin esitetään voitavaksi kirjata tietoja, joilla turvattaisiin paremmin laitosturvallisuutta ja vankien turvallisuutta. Säännöksellä turvattaisiin osaltaan näin ollen perustuslain 7 §:ssä säädettyä oikeutta elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

3.7 Viranomaisyhteistyö

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Näin ollen myös viranomaisyhteistyön tulee perustua kattavaan ja täsmälliseen sääntelyyn. Näin ollen Rikosseuraamuslaitoksen osallistuminen PTR-yhteistyöhön esitetään säädettäväksi lain tasolla.

3.8 Tietojen luovuttaminen ja ilmoitukset

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan. (PeVL 62/2010 vp, s. 3–4; PeVL 42/2010 vp, s. 3).

Ehdotettuja tietojen oma-aloitteista luovuttamista koskevia säännöksiä voidaan pitää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täyttävinä. Perustuslain 10 §:n rajoittaminen perustuisi lakiin ja rajoitusta voidaan pitää sääntelyn sisältö ja tarkoitus huomioon ottaen täsmällisenä ja tarkkarajaisena. Esityksen taustalla on yhteiskunnallinen tarve estää rikollisuutta, jonka perusteella perustuslain 10 §:n rajoittamista voidaan pitää hyväksyttävänä.

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Turvallisuustietorekisterin tietojen luovuttamisen osalta esitetään säädettäväksi, että tiedot voitaisiin antaa PTR-viranomaisille myös teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että on tarpeellista asettaa tietoja pyytävälle etukäteen vaatimus esittää selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista (PeVL 12/2002 vp). Rekisterinpitäjän valvontavastuun toteuttamiseksi rekisterinpitäjän olisi jatkossakin erikseen arvioitava, millä edellytyksillä tekninen käyttöyhteys voitaisiin avata.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset.

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 16 luvun 1 §, 6 §:n 1 momentti sekä 19 luvun 1 ja 2 §,
sellaisina kuin niistä ovat 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 12 luvun 7 §:n 1 momentti, 12 luvun 8 §:n 1 momentti ja 13 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 393/2015 ja 19 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 735/2011 ja
lisätään 9 lukuun uusi 3 a § ja 9 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

3a §

Maksukortin käytön valvonta

Vangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin maksutapahtumien lukumääriä ja varallisuusarvoja voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi.

Mikäli 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, voidaan tehdä tapauskohtainen päätös maksukorttitilitapahtumien valvonnasta rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

9 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettua Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä,

lähetykseen tai sen lähettäjänsä taikka vastaanottajaansa liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetyksen tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaansa liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuusosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetyksen ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjänsä taikka vastaanottajaansa liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettu valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Vankeja ja vankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin vankilan järjestys, vankilassa pitämisen varmuus, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuus sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estäminen edellyttävät.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa vankilan yleisiä tiloja voidaan valvoa teknisellä valvonnalla, joka käsittää jatkuvasti kuvaa tai ääntä välittävällä tai tallentavalla teknisellä laitteella tapahtuvan katselun ja kuuntelun sekä muun teknisin apuvälinein tapahtuvan valvonnan. Teknistä valvontaa ei saa käyttää WC- ja peseytymistiloissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla. Teknisestä valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa on säädetty valvonta- ja toimintarekisteritiedoista.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

6 §

Henkilönkatsastus

Vangille voidaan tehdä henkilönkatsastus, jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmilleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tietoa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa, jos sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille, tai tietojen käyttöä todisteena on laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

2 §

Ilmoitus etuuden myöntäneelle viranomaiselle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietuutta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 8 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 3 momentti, 11 luvun 1 § sekä 6 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 2 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 9 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 394/2015 ja

lisätään 5 lukuun uusi 3 a § ja 8 §:ään uusi 3 momentti

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Tutkintavangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin maksutapahtumien lukumääriä ja varallisuusarvoja voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi.

Mikäli 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, voidaan tehdä tapauskohtainen päätös maksukorttitilitapahtumien valvonnasta rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

8 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:ssä tarkoitetusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Tutkintavankeja ja tutkintavankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin tutkintavankeuden tarkoitus, vankilan järjestys, vankilassa pitämisen varmuus, karkaamisen tai laitoksesta luvatta poistumisen estäminen, tutkintavankien ja muiden henkilöiden turvallisuus ja rikoksen estäminen edellyttävät.

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa vankilan yleisiä tiloja voidaan valvoa teknisellä valvonnalla, joka käsittää jatkuvasti kuvaa tai ääntä välittävällä tai tallentavalla teknisellä laitteella tapahtuvan katselun ja kuuntelun sekä muun teknisin apuvälinein tapahtuvan valvonnan. Teknistä valvontaa ei saa käyttää WC- ja peseytymistiloissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla. Teknisestä valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa on säädetty valvonta- ja toimintarekisteritiedoista.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

6 §

Henkilönkatsastus

Tutkintavangille voidaan tehdä henkilönkatsastus, jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____ .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015)
8 §, 14 §:n 1 momentti, 20 §, 21 § sekä 26 ja
lisätään 7 §:ään uusi 5 momentti sekä 26 §:ään uusi 2 momentti sekä uusi 30 §

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekisterit

7 §

Valvonta- ja toimintarekisteri

Valvonta- ja toimintarekisteri sisältää myös tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän laitosturvallisuuden ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen.

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeus-aikaisen rikollisuuden ehkäisemiseen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vankilaturvallisuutta vaarantavaan tekoon.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää 4 §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöintitietojen lisäksi 1 momentissa tarkoitettuun epäilyyn sekä 2 momentissa tarkoitettuun tapahtumaan liittyviä seuraavia henkilötietoja:

1) vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä sekä tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ssä säädetyn maksukortin käytön valvontaan liittyviä tietoja;

2) vankeuslain 12 ja 13 luvun sekä tutkintavankeuslain 8 ja 9 luvun kirjeenvaihtoon sekä tapaamisiin, puheluihin, internetin käyttöön ja muihin teleyhteyksiin liittyviä tietoja;

3) vankeuslain 16 ja 17 luvussa sekä tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvussa tarkoitettuihin tarkastuksiin liittyviä tietoja;

4) vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa valvonnassa saatuja tietoja;

5) Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja;

6) muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja;

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä muuta henkilöä kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskevaa rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä 1, 2 ja 5–kohtien mukaista tietoa, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Peruste henkilön rekisteröimiselle turvallisuustietorekisteriin tulee kirjata.

Tietoja talletettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;
- 3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;
- 4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

- 1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;
- 2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyölylupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaitoksen lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilöintitiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviililyölylupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Ennen henkilötietojen luovuttamista niiden vastaanottajan on esitettävä rekisterinpitäjälle luotettava selvitys henkilötietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

30 §

Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä maksukortin vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaisten maksutapahtumien valvontaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

4.

Laki

poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009)
6 §, sellaisina kuin se on laissa 628/2019, ja
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 658/2019, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen
2 momentti siirtyy 3 momentiksi

5 §

PTR-rikostiedusteluyksiköt

PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan voi osallistua Rikosseuraamuslaitoksen edustajia, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi.

6 §

Tietojen käsittely PTR-rikostiedusteluyksikössä

Henkilötietojen käsittelystä PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616 / 2019), henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019), henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650 /2019) ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (1069/2015).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

RINNAKKAISTEKSTIT

1.

Laki

vankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 13 luvun 2 §:n 3 momentti, 16 luvun 1 §, 6 §:n 1 momentti sekä 19 luvun 1 ja 2 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12 luvun 2 §:n 1 momentti, 12 luvun 7 §:n 1 momentti, 12 luvun 8 §:n 1 momentti ja 13 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 393/2015 ja 19 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 735/2011 ja

lisätään 9 lukuun uusi 3 a § ja 9 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

Ehdotus

9 luku

Vangin omaisuus ja tulot

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Vangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin maksutapahtumien lukumääriä ja varallisuusarvoja voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi.

Mikäli 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, voidaan tehdä tapauskohtainen päätös maksukorttitilipahatumien valvonnasta rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

9 §

Päätösvalta

Edellä 3 a §:n 2 momentissa tarkoitettusta Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen

tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämensä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

12 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Vangille saapunut tai vangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Vangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka van-

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Vangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön

gin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

turvallisuuden suojelemiseksi.

8 §

8 §

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä varmuusosastolla

Varmuosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajaksiin käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi tai *selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

Varmuosastolla olevalta vangilta peräisin oleva ja vangille saapunut muu kuin 3 ja 4 §:ssä tarkoitettu kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajaksiin käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Muutoin vangin kirjeenvaihtoon sovelletaan, mitä 1 §:ssä, 2 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 2 a, 3—5, 10 ja 11 §:ssä säädetään.

13 luku

13 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

2 §

2 §

Tapaamistilat ja valvonta

Tapaamistilat ja valvonta

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettu valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknillä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajaksiin käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi tai *selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

Jäljempänä 3 §:ssä tarkoitettu valvotussa tapaamisessa vangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknillä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen vangin rikostaustaan, hänen vankeusajaksiin käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Vankeja ja vankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin vankilan järjestys, vankilassa pitämisen varmuus, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuus sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estäminen edellyttävät.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

6 §

Henkilönkatsastus

Vangille voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi henkilönkatsastus, jos vankia todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausainneen käyttörikoksesta.

16 luku

Vankilan tilojen ja vangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa vankilan yleisiä tiloja voidaan valvoa teknisellä valvonnalla, joka käsittää jatkuvasti kuvaa tai ääntä välittävällä tai tallentavalla teknisellä laitteella tapahtuvan katselun ja kuuntelun sekä muun teknisin apuvälinein tapahtuvan valvonnan. Teknistä valvontaa ei saa käyttää WC- ja peseytymistiloissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla. Teknisestä valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa on säädetty valvonta- ja toimintarekisteritiedoista.

6 §

Henkilönkatsastus

Vangille voidaan tehdä henkilönkatsastus, jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 9 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

Ilmoitus omaisuudesta, rahoista, muista maksuvälineistä ja sosiaalietaudesta

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietautta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

2 §

Ilmoitus kirjeen, puhelun tai muun viestin sisällöstä

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne.

19 luku

Ilmoitukset ja tiedon antaminen

1 §

Ilmoitus poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä rahan ja muiden maksuvälineiden tai muun omaisuuden laillista alkuperää, asiasta on ilmoitettava poliisille tai muulle esitutkintaviranomaiselle.

Vangilta peräisin olevan tai hänelle saapuneen kirjeen, muun postilähetyksen tai viestin taikka vangin puhelun tai muun sähköisen viestin sisällöstä saadaan antaa tieto poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle tai syyttäjälle, jos se on tarpeen rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Samoin edellytyksin voidaan antaa viestistä jäljennös tai tallenne. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

Rikosseuraamuslaitos saa ilmoittaa poliisille, muulle esitutkintaviranomaiselle ja syyttäjälle vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmenneitä tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan. Tietoja ei saa kuitenkaan luovuttaa, jos sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille, tai tietojen käyttöä todisteena on laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu.

2 §

Ilmoitus etuuden myöntäneelle viranomaiselle

Jos vankien valvonnan tai muun Rikosseuraamuslaitoksen tehtävien hoidon yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla on syytä epäillä, että vangille on perusteettomasti maksettu työttömyyskorvausta, kansaneläkettä tai muuta vastaavaa sosiaalietautta, siitä on asian selvittämiseksi ilmoitettava etuuden myöntäneelle viranomaiselle.

Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedon vastaanottavalla viranomaisella on oikeus tiedon saamiseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____*

2.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 8 luvun 2 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 luvun 1 §:n 3 momentti, 11 luvun 1 § sekä 6 §:n 1 momentti sellaisina kuin niistä ovat 8 luvun 2 §:n 1 momentti ja 7 §:n 1 momentti sekä 9 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 394/2015 ja

lisätään 5 lukuun uusi 3 a § ja 8 §:ään uusi 3 momentti

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

Tutkintavangin omaisuus ja tulot

3 a §

Maksukortin käytön valvonta

Tutkintavangille annetun Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin maksutapahtumien lukumääriä ja varallisuusarvoja voidaan valvoa tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavien maksutapahtumien havainnoimiseksi.

Mikäli 1 momentin mukaisessa valvonnassa havaitaan tavanomaisesta maksuliikenteestä poikkeavia maksutapahtumia tai jos se on muusta syystä tarpeen, voidaan tehdä tapauskohtainen päätös maksukorttitilipahatumien valvonnasta rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Päätös voidaan tehdä enintään kuukauden määräajaksi kerrallaan.

8 §

8 §

Päätösvalta

Päätösvalta

Edellä 3 a §:ssä tarkoitettu Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön valvonnasta päättää turvallisuudesta vastaava virkamies taikka hänen tällaisiin tehtäviin erikseen nimeämänsä ohjauksen tai valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies.

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkinta-

8 luku

Kirjeenvaihto, puhelut ja sähköinen viestintä

2 §

Viestin lukeminen ja jäljennöksen ottaminen

Tutkintavangille saapunut tai tutkintavangilta peräisin oleva kirje, muu postilähetys ja viesti saadaan lukea, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä, lähetykseen tai sen lähettäjään taikka vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi, rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka vangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Lukemiseen oikeuttava päätös voidaan tehdä enintään kahden viikon määräajaksi kerrallaan.

5 §

Kirjeen tai postilähetyksen pidättäminen

Tutkintavangin lähettämä tai hänelle saapunut kirje, muu postilähetys tai viesti saadaan pidättää, jos sen perille toimittaminen vaarantaa tutkintavankeuden tarkoituksen tai jos pidättäminen on tarpeen rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

7 §

Puhelun kuunteleminen ja tallentaminen

Tutkintavangin puhelua saadaan kuunnella ja puhelu tallentaa, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkinta-

vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi *tai selvittämiseksi*, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Vankeja ja vankien käytössä oleva tiloja on valvottava siten kuin vankilan järjestys, vankilassa pitämisen varmuus, vankien ja muiden henkilöiden turvallisuus sekä karkaamisen tai avolaitoksesta luvatta poistumisen ja rikoksen estäminen edellyttävät.

vankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai puhelun vastaanottajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi.

9 luku

Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

1 §

Tapaaminen

Tutkintavangin ja tapaajan välinen keskustelu voidaan kuunnella ja tallentaa teknisellä laitteella, jos se on tarpeen kyseisen tutkintavangin rikostaustaan, hänen tutkintavankeusaikaiseen käyttäytymiseensä tai tapaajaan liittyvästä perustellusta syystä rikoksen estämiseksi, vankilan järjestystä uhkaavan vaaran torjumiseksi, tutkintavankeuden tarkoituksen turvaamiseksi taikka tutkintavangin tai muun henkilön turvallisuuden suojelemiseksi. Keskustelun kuuntelusta ja tallentamisesta on ennen toimenpiteen aloittamista ilmoitettava tutkintavangille ja tapaajalle.

11 luku

Vankilan tilojen ja tutkintavangin tarkastaminen

1 §

Valvonta vankilassa

Edellä 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa vankilan yleisiä tiloja voidaan valvoa teknisellä valvonnalla, joka käsittää jatkuvasti kuvaa tai ääntä välittävällä tai tallentavalla teknisellä laitteella tapahtuvan katselun ja kuuntelun sekä muun teknisin apuvälinein tapahtuvan valvonnan. Teknistä valvontaa ei saa käyttää WC- ja peseytymistiloissa. Teknisestä valvonnasta on ilmoitettava asianmukaisella tavalla. Teknisestä valvonnasta syntyneiden tallenteiden säilyttämisessä ja hävittämisessä noudatetaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa on säädetty valvonta- ja toimintarekisteritiedoista.

Vankilassa on oltava turvallisuuden edellyttämät hälytys- ja muut tekniset turvajärjestelmät.

6 §

Henkilönkatsastus

Tutkintavangille voidaan tehdä rikoksen selvittämiseksi henkilönkatsastus, jos tutkintavankia todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta, tai huumausaineen käyttörikoksesta.

6 §

Henkilönkatsastus

Tutkintavangille voidaan tehdä henkilönkatsastus, jos on perusteltua syytä epäillä, että vangilla vankilassa tai sinne tullessaan on kehossaan 5 luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettuja kiellettyjä aineita tai esineitä.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1069/2015)
8 §, 14 §:n 1 momentti, 20 §, 21 § sekä 26 ja
lisätään 7 §:ään uusi 5 momentti sekä 26 §:ään uusi 2 momentti sekä uusi 30 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekisterit

7 §

Valvonta- ja toimintarekisteri

Valvonta- ja toimintarekisteri sisältää myös tietoja tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän laitosturvallisuuden ylläpitämiseen.

2 luku

Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekisterit

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi sekä laitosturvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeellisia tietoja henkilöistä, joiden on syytä epäillä:

- 1) syyllistyvän tai syyllistyneen rikokseen, josta saattaa seurata vankeutta; tai
- 2) myötävaikuttavan tai myötävaikuttaneen rikokseen, josta saattaa seurata enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää rekisteröityä koskevia:

- 1) seurantaperustetta koskevia tietoja;
- 2) osoitetietoja;
- 3) kirjeenvaihtotietoja sekä tapaamisia, pu-

8 §

Turvallisuustietorekisteri

Turvallisuustietorekisteri sisältää vankilassa tai vankilasta käsin tapahtuvan taikka vankeusaikaisen rikollisuuden ehkäisemiseen ja laitosturvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tietoja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetuista henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vankilaturvallisuutta vaarantavaan tekoon.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa.

Turvallisuustietorekisteri voi sisältää 4 §:ssä tarkoitettujen henkilön yksilöintitieto-

heluja ja muita teleyhteyksiä koskevia tietoja;
4) luvattomia esineitä ja aineita koskevia tietoja;

5) tili- ja rahaliikennetietoja;

6) vankilatapahtumatietoja, rikokseen syyllistymistä tai vankilan turvallisuutta vaarantavaa tapahtumaa koskevia vihjetietoja taikka muita turvallisuustietoja;

7) rekisteröityyn liitettävissä olevaa yritystä, yhteisöä tai muuta organisaatiota koskevia tietoja;

8) rikollisjärjestötietoja;

9) henkilösuhdetietoja;

10) ajoneuvotietoja.

Rekisteri voi sisältää tietoja myös muista poikkeuksellisista turvallisuutta vaarantavista tapahtumista vankilassa sekä tällaisiin tapahtumiin liittyvistä henkilöistä. Muuta henkilöä kuin vankia tai Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskeva rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätön tieto voidaan tallettaa rekisteriin, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Tietoja tallettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat

jen lisäksi 1 momentissa tarkoitettuun epäilyyn sekä 2 momentissa tarkoitettuun tapahtumaan liittyviä seuraavia henkilötietoja:

1) vankeuslain 9 luvun 3 a §:ssä sekä tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:ssä säädetyn maksukortin käytön valvontaan liittyviä tietoja;

2) vankeuslain 12 ja 13 luvun sekä tutkintavankeuslain 8 ja 9 luvun kirjeenvaihtoon sekä tapaamisiin, puheluihin, internetin käyttöön ja muihin teleyhteyksiin liittyviä tietoja;

3) vankeuslain 16 ja 17 luvussa sekä tutkintavankeuslain 11 ja 12 luvussa tarkoitettuihin tarkastuksiin liittyviä tietoja;

4) vankeuslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa valvonnassa saatuja tietoja;

5) Rikosseuraamuslaitoksen muiden viranomaisten rekistereistä saamia rekisteröityyn liitettävissä olevia tietoja;

6) muulta viranomaiselta tai yksityiseltä henkilöltä saatuja vihjetietoja;

Rikosseuraamuslaitos saa käsitellä muuta henkilöä kuin Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua koskevaa rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä 1, 2 ja 5-kohtien mukaista tietoa, jos henkilön voidaan perustellusti epäillä syyllistyvän rikokseen, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vankeutta tai vaarantavan vankilan turvallisuutta.

Peruste henkilön rekisteröimiselle turvallisuustietorekisteriin tulee kirjata.

Tietoja tallettaessa niihin on liitettävä arvio tietojen antajan luotettavuudesta ja tietojen oikeellisuudesta, jos se on mahdollista.

3 luku

Tietojen käsittelyn periaatteet

14 §

Tietojen luovuttaminen poliisille, Maahanmuuttovirastolle ja vastaanottokeskukselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat

tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi

yksilöidyt tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi, etsintäkuulutetun henkilön kiinniottamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää poliisin lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista, tutkintavangin erillään pitämisen ja yhteydenpitomahdollisuuksien rajoittamisen tarpeesta sekä muista häntä koskevista erityisistä määräyksistä sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

20 §

Tietojen luovuttaminen Tullille

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi

salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tie-

salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa Tullille rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevat seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

21 §

Tietojen luovuttaminen Rajavartiolaitokselle

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä *ja myös oma-aloitteisesti* luovuttaa rajavartiolaitokselle rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otettua ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koske-

dot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaituksen lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa

seuraavat tiedot, jos tiedot ovat tarpeen rajavalvontaa varten, henkilöiden tavoittamiseksi taikka rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi tai syyteharkintaan saattamiseksi taikka henkilön luotettavuutta edellyttävää rajavartiolaituksen lupaa tai hyväksyntää varten:

1) 4 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut yksilötiedot;

2) täytäntöönpanorekisterissä olevat tiedot rikoksista ja tuomioista sekä rangaistuksen täytäntöönpanon tai tutkintavankeuden toimeenpanon alkamisesta ja päättymisestä;

3) yhdyskuntaseuraamusrekisterissä olevat tiedot yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanoa varten laaditun suunnitelman sisällöstä ja ehdoista sekä yhdyskuntaseuraamusta suorittavan täytäntöönpanoon liittyvien ehtojen rikkomisesta;

4) valvonta- ja toimintarekisterissä olevat tiedot vangin ja Rikosseuraamuslaitoksen yksikköön otetun sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksessa, yhteyksistä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuolelle sekä karkaamisesta ja avolaitoksesta luvatta poistumisesta, poistumislupa-, opintolupa- ja siviilityölupaehtojen rikkomisesta sekä Rikosseuraamuslaitoksen yksikön ulkopuoliseen laitokseen sijoittamiseen liittyvien ehtojen rikkomisesta.

26 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos voi salassapitosäännösten estämättä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille, pääesikunnalle, Tullille ja rajavartiolaitokselle turvallisuustietorekisterin tietoja, jotka ovat välttämättömiä turvallisuustietorekisterin

luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

mukaisiin käyttötarkoituksiin. Tietoa luovutettaessa on ilmoitettava, kuinka luotettava tieto on.

Tiedot voidaan antaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti. Ennen henkilötietojen luovuttamista niiden vastaanottajan on esitettävä rekisterinpitäjälle luotettava selvitys henkilötietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

30 §

Oikeus saada tietoja maksukortin myöntäjältä tai maksun välittäjänä toimivalta

Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä maksukortin myöntäneeltä tai maksun välittäjänä toimivalta maksulaitokselta välttämättömät tiedot Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymän maksukortin käytön hallinnointia varten sekä maksukortin vankeuslain 9 luvun 3 a §:n ja tutkintavankeuslain 5 luvun 3 a §:n mukaisen maksutapahtumien valvontaa varten.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki

poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 6 §, sellaisina kuin se on laissa 628/2019, ja lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 658/2019, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

PTR-rikostiedusteluyksiköt

PTR-rikostiedusteluyksiköt

PTR-viranomaisten rikostiedustelu- ja rikosanalyysitoimintaa varten voidaan perustaa yhteisiä PTR-rikostiedusteluyksiköitä. Matkustajatietojen käsittelyä varten on erityinen PTR-rikostiedusteluyksikkö. PTR-rikostiedusteluyksiköissä voi toimia PTR-viranomaisten erikseen tehtävään määrättyjä edustajia.

PTR-rikostiedusteluyksikön toimintaan voi osallistua Rikosseuraamuslaitoksen edustajia, jos se on tarpeen vankeusrangaistuksen aikaisten rikosten estämiseksi.

PTR-rikostiedusteluyksiköiden tehtävänä on hankkia, analysoida ja välittää ajantasaista ja kattavaa rikostiedustelutietoa PTR-viranomaisten valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarkoituksiin.

6 §

6 §

Tietojen käsittely PTR-rikostiedusteluyksikössä

Tietojen käsittely PTR-rikostiedusteluyksikössä

Henkilötietojen käsittelystä PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616 /2019), henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019) ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650 /2019).

Henkilötietojen käsittelystä PTR-rikostiedusteluyksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616 / 2019), henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa (639/2019), henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650 /2019) ja henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa (1069/2015).

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .

LAGFÖRSLAG

1.

Lag om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen (767/2005) 12 kap. 2 § 1 mom., 5 § 1 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom., 13 kap. 2 § 3 mom., 16 kap. 1 § och 6 § 1 mom. och 19 kap. 1 och 2 §,
av dem 12 kap. 2 § 1 mom., 7 § 1 mom. och 8 § 1 mom. samt 13 kap. 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 393/2015 och 19 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 735/2011 och
fogas till 9 kap. en ny 3 a § och till kapitlets 9 § ett nytt 4 mom. som följer:

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

3 a §

Övervakning av användningen av betalkort

Antalet betalningstransaktioner med och förmögenhetsvärdena på ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som har getts till en fånge kan övervakas i syfte att upptäcka betalningstransaktioner som avviker från sedvanlig betalningsrörelse.

Om det vid övervakning enligt 1 mom. upptäcks betalningstransaktioner som avviker från sedvanlig betalningsrörelse eller om det av någon annan orsak behövs, är det möjligt att i ett enskilt fall fatta beslut om övervakning av kontotransaktionerna på ett betalkort, för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet. Beslutet får fattas för högst en månad åt gången.

9 §

Beslutanderätt

En säkerhetsansvarig eller en av denne för uppgiften särskilt förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakningen av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

2 §

Läsning och kopiering av meddelanden

Brev, andra postförsändelser och meddelanden till eller från fångar får läsas, om det av någon grundad anledning som har samband med fångens brottsliga bakgrund,

med fångens uppförande under fängelsetiden eller med försändelsen eller dess avsändare eller mottagare behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet. Ett beslut som berättigar till läsning får fattas för högst två veckor åt gången.

5 §

Kvarhållande av brev eller postförsändelser

Ett brev, en annan postförsändelse eller ett meddelande till eller från en fånge får kvarhållas, om detta behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

7 §

Avlyssning och inspelning av telefonsamtal

En fånges telefonsamtal får avlyssnas och spelas in, om det av någon grundad anledning som har samband med fångens brottsliga bakgrund, med fångens uppförande under fängelsetiden eller med samtalets mottagare behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

8 §

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation på säkerhetsavdelningar

Andra brev, postförsändelser och meddelanden till och från fångar på en säkerhetsavdelning än sådana som avses i 3 och 4 § får läsas, om det av någon anledning som har samband med fångens brottsliga bakgrund, med fångens uppförande under fängelsetiden eller med försändelsen eller dess avsändare eller mottagare behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet. I fråga om fångarnas brevväxling tillämpas i övrigt bestämmelserna i 1 §, 2 § 2 och 3 mom. samt 2 a, 3–5, 10 och 11 §.

13 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

2 §

Besöksrum och övervakning av besök

Vid sådana övervakade besök som avses i 3 § får samtalet mellan fången och besökaren avlyssnas och upptas med hjälp av en teknisk anordning, om det av någon grundad anledning som har samband med fångens brottsliga bakgrund, med fångens uppförande under fängelsetiden eller med besökaren behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

1 §

Övervakningen i ett fängelse

Fångarna och de lokaler som står till fångarnas förfogande ska övervakas så som ordningen i fängelset, förvaringssäkerheten, fångarnas och andras säkerhet samt förhindrandet av rymning eller olovligt avvikande från öppna anstalter och förhindrande av brott kräver.

I det syfte som anges i 1 mom. kan allmänna utrymmen i ett fängelse övervakas genom teknisk övervakning som omfattar iakttagande och avlyssning med hjälp av en teknisk anordning som fortlöpande förmedlar eller tar upp bild eller ljud samt övervakning med hjälp av annan teknisk utrustning. Teknisk övervakning får inte användas i toaletter och tvättrum. Det ska på tillbörligt sätt underrättas om den tekniska övervakningen. I fråga om bevarande och förstörande av upptagningar som tillkommit i samband med teknisk övervakning iaktas vad som i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs om uppgifter i övervaknings- och verksamhetsregistret.

I ett fängelse ska det finnas sådana larmsystem och andra tekniska säkerhetssystem som säkerheten kräver.

6 §

Kroppsbesiktning

En fånge kan kroppsbesiktigas, om det finns grundad anledning att misstänka att fången i fängelset eller vid ankomsten till fängelset har förbjudna ämnen eller föremål som avses i 9 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i sin kropp.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

1 §

Anmälan till polisen, andra förundersökningsmyndigheter eller åklagaren

Om det med stöd av omständigheter som framkommit i samband med övervakningen av fångar eller vid skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens andra uppgifter finns skäl att betvivla att pengar och andra betalningsmedel eller någon annan egendom har ett lagligt ursprung, ska saken anmälas till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet.

Uppgifter om innehållet i brev, andra postförsändelser eller meddelanden från eller till en fånge eller om innehållet i fångens telefonsamtal eller elektroniska meddelanden får lämnas till polisen, någon annan förundersökningsmyndighet eller åklagaren, om det behövs för förhindrande eller utredning av brott. Under samma förutsättningar kan kopior eller inspelningar av meddelandena överlämnas. En förutsättning för att uppgifterna ska få lämnas är att den myndighet som tar emot uppgifterna har rätt att ta del av dem.

Brottspåföljdsmyndigheten får meddela polisen, någon annan förundersökningsmyndighet och åklagaren uppgifter som kommit fram i samband med övervakningen av fångarna eller vid skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens andra uppgifter och som gäller händelser eller personer som med fog kan bedömas ha samband med brottslig verksamhet. Uppgifter får

dock inte lämnas ut, om lämnandet av sådana uppgifter eller handlingar till polisen eller användningen av uppgifterna som bevis uttryckligen har förbjudits eller begränsats i lag.

2 §

Anmälan till den myndighet som beviljat en förmån

Om det med stöd av omständigheter som framkommit i samband med övervakningen av fångar eller vid skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens andra uppgifter finns skäl att misstänka att arbetslöshetsersättning, folkpension eller någon annan motsvarande social förmån utan grund har betalats till en fånge, ska saken för utredning av ärendet anmälas till den myndighet som beviljat förmånen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag om ändring av häktningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningslagen (768/2005) 8 kap. 2 § 1 mom., 5 § 1 mom. och 7 § 1 mom., 9 kap. 1 § 3 mom. samt 11 kap. 1 § och 6 § 1 mom. av dem 8 kap. 2 § 1 mom. och 7 § 1 mom. samt 9 kap. 1 § 3 mom. sådana de lyder i lag 394/2015 och
fogas till 5 kap. en ny 3 a § och till kapitlets 8 § ett nytt 3 mom. som följer:

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

3 a §

Övervakning av användningen av betalkort

Antalet betalningstransaktioner med och förmögenhetsvärdena på ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som har getts till en häktad kan övervakas i syfte att upptäcka betalningstransaktioner som avviker från sedvanlig betalningsrörelse.

Om det vid övervakning enligt 1 mom. upptäcks betalningstransaktioner som avviker från sedvanlig betalningsrörelse eller om det behövs av någon annan orsak, är det möjligt att i ett enskilt fall fatta beslut om övervakning av kontotransaktioner på ett betalkort, för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet. Beslutet får fattas för högst en månad åt gången.

8 §

Beslutanderätt

En säkerhetsansvarig eller en av denne för uppgiften särskilt förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakningen av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a §.

8 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

2 §

Läsning och kopiering av meddelanden

Brev, andra postförsändelser och meddelanden till eller från en häktad får läsas, om det av någon grundad anledning som har samband med den häktades brottsliga bakgrund, med den häktades uppförande under häktningstiden eller med försändelsen eller dess avsändare eller mottagare behövs för att säkerställa syftet med häktningen, förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet. Ett beslut som berättigar till läsning får fattas för högst två veckor åt gången.

5 §

Kvarhållande av brev eller postförsändelser

Ett brev, en annan postförsändelse eller ett meddelande till eller från en häktad får kvarhållas, om vidarebefordrandet äventyrar syftet med häktningen eller om kvarhållandet behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet.

7 §

Avlyssning och inspelning av telefonsamtal

En häktads telefonsamtal får avlyssnas och spelas in, om det av någon grundad anledning som har samband med den häktades brottsliga bakgrund, med den häktades uppförande under häktningstiden eller med samtalets mottagare behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset, säkerställa syftet med häktningen eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet.

9 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

1 §

Besök

Samtalet mellan den häktade och besökaren får avlyssnas och upptas med hjälp av en teknisk anordning, om det av någon grundad anledning som har samband med den häktades brottsliga bakgrund, med den häktades uppförande under häktningstiden eller med besökaren behövs för att förhindra brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset, säkerställa syftet med häktningen eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet. Den häktade och besökaren ska underrättas om avlyssningen och upptagningen av samtalet innan åtgärden inleds.

11 kap.

Granskning av fängelselokaler och häktade

1 §

Övervakningen i ett fängelse

De häktade och de lokaler som står till de häktades förfogande ska övervakas så som syftet med häktningen, ordningen i fängelset, förvaringssäkerheten, förhindrandet av rymning eller olovligt avvikande från anstalten, de häktades och andras säkerhet samt förhindrandet av brott kräver.

I det syfte som anges i 1 mom. kan allmänna utrymmen i ett fängelse övervakas genom teknisk övervakning som omfattar iakttagande och avlyssning med hjälp av en teknisk anordning som fortlöpande förmedlar eller tar upp bild eller ljud samt övervakning med hjälp av annan teknisk utrustning. Teknisk övervakning får inte användas i toaletter och tvättrum. Det ska på tillbörligt sätt underrättas om den tekniska övervakningen. I fråga om bevarande

och förstörande av upptagningar som tillkommit i samband med teknisk övervakning iaktas vad som i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottsförklaringsmyndigheten föreskrivs om uppgifter i övervaknings- och verksamhetsregistret.

I ett fängelse ska det finnas sådana larmsystem och andra tekniska säkerhetssystem som säkerheten kräver.

6 §

Kroppsbesiktning

En häktad kan kroppsbesiktigas om det finns grundad anledning att misstänka att den häktade i fängelset eller vid ankomsten till fängelset har sådana förbjudna ämnen eller föremål i sin kropp som avses i 5 kap. 1 § 1 eller 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag **om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid** **Brottspåföljdsmyndigheten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015) 8 §, 14 § 1 mom., 20, 21 och 26 § och
fogas till 7 § ett nytt 5 mom. samt till 26 § ett nytt 2 mom. och en ny 30 § som följer:

2 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens personregister

7 §

Övervaknings- och verksamhetsregistret

Övervaknings- och verksamhetsregistret innehåller också uppgifter om händelser och personer som på grund av omständigheterna eller en persons uppträdande med fog kan bedömas ha samband med upprätthållandet av anstaltsordningen och antaltssäkerheten.

8 §

Säkerhetsregistret

Säkerhetsregistret innehåller sådana uppgifter som hänför sig till förebyggandet av den kriminalitet som äger rum i fängelset, organiseras från fängelset eller utövas under fängelsetiden och till upprätthållandet av anstaltssäkerheten och vilka gäller intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten som med fog kan antas göra sig skyldiga till brott för vilka det strängaste straffet enligt lag är fängelse eller till handlingar som äventyrar säkerheten i fängelset.

Registret kan också innehålla uppgifter om exceptionella händelser i fängelset som äventyrar säkerheten.

Säkerhetsregistret kan utöver de uppgifter för specificering av en person som avses i 4 § också innehålla följande personuppgifter som hänför sig till misstankar enligt 1 mom. och händelser enligt 2 mom.:

1) uppgifter som hänför sig till övervakning av användningen av betalkort som det föreskrivs om i 9 kap. 3 a § i fängelselagen och 5 kap. 3 a § i häktningsslagen,

2) uppgifter som hänför sig till brevväxling, besök, telefonsamtal, användning av internet och andra teleföbindelser enligt 12 och 13 kap. i fängelselagen och 8 och 9 kap. i häktningsslagen,

3) uppgifter som hänför sig till granskning enligt 16 och 17 kap. i fängelselagen och 11 och 12 kap. i häktningsslagen,

4) uppgifter som erhållits vid övervakning enligt 16 kap. 1 § i fängelselagen,

5) uppgifter som anknyter till den registrerade och som Brottspåföljdsmyndigheten fått ur andra myndigheters register,

6) tips av andra myndigheter eller enskilda.

Brottspåföljdsmyndigheten får behandla sådana uppgifter enligt 1, 2 och 5 punkten som är nödvändiga med tanke på registrets användningsändamål och som gäller någon annan än en intagen i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, om personen med fog kan misstänkas göra sig skyldig till brott för vilka det strängaste straffet enligt lag är fängelse eller till handlingar som äventyrar säkerheten i fängelset.

Grunden för registreringen av en person i säkerhetsregistret ska antecknas.

När uppgifter registreras ska de om möjligt åtföljas av en bedömning av uppgiftslämnarens tillförlitlighet och uppgifternas riktighet.

3 kap.

Principer för behandling av uppgifter

14 §

Utlämnande av uppgifter till polisen, Migrationsverket och förläggningar

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och någon annanstans i lag får Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna och också på eget initiativ till polisen lämna ut följande specificerade uppgifter om brottsmisstänkta, dömda, fångar, intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och personer som avtjänar en samhällspåföljd, om uppgifterna behövs för förhindrande, avslöjande, utredning eller överlämnande för åtalsprövning av brott, gripande av en efterlyst person eller för ett sådant tillstånd eller godkännande från polisen som förutsätter att personen i fråga är tillförlitlig:

- 1) de uppgifter för specificering som avses i 4 § 1 och 2 mom.,
- 2) ur verkställighetsregistret uppgifter om brott och domar, uppgifter om behovet av avskildhet och begränsningar av kontakterna för en häktad och om andra särskilda föreskrifter som gäller den häktade samt om när verkställigheten av straff eller häktning har inletts och avslutats,
- 3) ur samhällspåföljdsregistret uppgifter om innehållet i och villkoren för den plan som utarbetats för verkställighet av samhällspåföljd och om brott mot verkställighetsvillkoren som personer som avtjänar samhällspåföljd gjort sig skyldiga till,
- 4) ur övervaknings- och verksamhetsregistret uppgifter om placering vid Brottspåföljdsmyndigheten av en fånge och en intagen i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, kontakter utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt, brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten.

20 §

Utlämnande av uppgifter till Tullen

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och någon annanstans i lag får Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna och också på eget initiativ till Tullen lämna ut följande uppgifter om brottsmisstänkta, dömda, fångar, intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och personer som avtjänar en samhällspåföljd, om uppgifterna behövs för förhindrande, avslöjande, utredning eller överlämnande för åtalsprövning av brott:

- 1) de uppgifter för specificering som avses i 4 § 1 och 2 mom.,
- 2) ur verkställighetsregistret uppgifter om brott och domar samt om när verkställigheten av straff eller häktning har inletts och avslutats,

3) ur samhällspåföljdsregistret uppgifter om innehållet i och villkoren för den plan som utarbetats för verkställighet av samhällspåföljd samt om brott mot verkställighetsvillkoren som den person som avtjänar samhällspåföljd har gjort sig skyldig till,

4) ur övervaknings- och verksamhetsregistret uppgifter om placering vid Brottspåföljdsmyndigheten av en fånge och en intagen i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, kontakter utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt, brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten.

21 §

Utlämnande av uppgifter till Gränsbevakningsväsendet

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och någon annanstans i lag får Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna och också på eget initiativ till gränsbevakningsväsendet lämna ut följande uppgifter om brottsmisstänkta, dömda, fångar, intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och personer som avtjänar en samhällspåföljd, om uppgifterna behövs för gränsbevakning, för att personer ska kunna påträffas eller för förhindrande, avslöjande, utredning eller överlämnande för åtalsprövning av brott eller för ett sådant tillstånd eller godkännande från gränsbevakningsväsendet som förutsätter att personen i fråga är tillförlitlig:

1) de uppgifter för specificering som avses i 4 § 1 och 2 mom.,

2) ur verkställighetsregistret uppgifter om brott och domar samt om när verkställigheten av straff eller häktning har inletts och avslutats,

3) ur samhällspåföljdsregistret uppgifter om innehållet i och villkoren för den plan som utarbetats för verkställighet av samhällspåföljd samt om brott mot verkställighetsvillkoren som den person som avtjänar samhällspåföljd har gjort sig skyldig till,

4) ur övervaknings- och verksamhetsregistret uppgifter om placering vid Brottspåföljdsmyndigheten av en fånge och en intagen i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, kontakter utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten, rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt, brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten.

26 §

Utlämnande av uppgifter ur säkerhetsregistret

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och någon annanstans i lag får Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna och också på eget initiativ lämna ut sådana uppgifter i säkerhetsregistret till polisen, huvudstaben, Tullen och gränsbevakningsväsendet som är nödvändiga för ändamål som motsvarar säkerhetsregistrets användningsändamål. När en uppgift lämnas ut ska det uppges hur tillförlitlig den är.

Uppgifterna kan lämnas genom teknisk anslutning eller på något annat elektroniskt sätt. Innan personuppgifter lämnas ut ska mottagaren av uppgifterna för den personuppgiftsansvarige lägga fram tillförlitlig utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

30 §

Rätt att få uppgifter av dem som beviljar betalkort eller förmedlar betalningar

Brottspåföljdsmyndigheten har trots sekretess rätt att av dem som beviljar betalkort eller av betalningsinstitut som förmedlar betalningar få de uppgifter som är nödvändiga för förvaltningen av betalkort godkända av Brottspåföljdsmyndigheten och för den övervakning av betalningstransaktioner med betalkort som avses i 9 kap. 3 a § i fängelselagen och 5 kap. 3 a § i häktninglagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag
om ändring av lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och
Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om samarbete mellan polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet (687/2009) 6 §, sådan den lyder i lag 628/2019, och
fogas till 5 §, sådan den lyder i lag 658/2019, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

5 §

PTG-kriminalunderrättelseenheter

Företrädare för Brottspåföljdsmyndigheten kan delta i PTG-kriminalunderrättelseenheternas verksamhet, om det behövs för att förhindra att brott begås medan fängelsestraff avtjänas.

6 §

Behandlingen av uppgifter vid PTG- kriminalunderrättelseenheterna

Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter vid PTG-kriminalunderrättelseenheterna finns i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (616/2019), lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019), lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen (650/2019) och lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015).

Denna lag träder i kraft den 20 .

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin yhteistyön järjestämistä selvittävän työryhmän ehdotukseen

Asia 1: Teknisen käyttöyhteyden luominen turvallisuustietorekisteriin (Vankeuslaki 3 luku 26 §)

Teknistä käyttöyhteyttä esitutkintaviranomaisille ei tule luoda. Rikosseuraamuslaitoksen tulee kyetä hallinnoimaan salassa pidettävää tietoa sisältävää rekisteriään ja päättämään siinä olevien tietojen hyödyntämisestä itsenäisesti. Tietojen luovuttamisen turvallisuustietorekisteristä tulee perustua välttämättömään tarpeeseen.

Merkittävä osa turvallisuustietorekisterin sisältämistä tiedoista on erittäin arkaluonteista vankilähteiltä saatua vihjetietoa. Näiden tietojen käsittely edellyttää suurta varovaisuutta, koska eri rekistereistä tietoja yhdistelemällä on joissakin tapauksissa mahdollista rajata vihjetiedon antaneen vangin henkilöllisyys pieneen kohdejoukkoon. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuustyön erityisluonteisuuden ja uskottavuuden vuoksi on välttämätöntä, että tietojen luovuttaminen ja hyödyntäminen harkitaan Rikosseuraamuslaitoksen sisällä.

Turvallisuustietorekisterin syöttöjen oikeellisuus tarkastetaan vasta lyhyellä viiveellä, minkä vuoksi tietoja ei tule luovuttaa teknisellä yhteydellä ennen niiden tarkastamista. Tästä syystä Rikosseuraamuslaitos toimittaa jo nyt kaiken yhteistyöviranomaisten tarvitseman tiedon viikoittain analysoidussa muodossa, jolloin myös tietojen luonne ja käyttötarkoitus ilmenevät järjestelmästä poimittua irrallista raakatietoa paremmin. Tästä syystä yhteistyöviranomaisilla ei myöskään ole mitään esitettyä tarvetta tekniseen käyttöyhteyteen turvallisuustietorekisteriin.

Turvallisuustietorekisteri poikkeaa myös luonteeltaan muista poliisin käytössä olevista rekistereistä, jolloin teknisen käyttöyhteyden luominen aiheuttaisi turhia epäselvyyksiä turvallisuustietorekisterissä olevan tiedon luonnetta, luotettavuutta, käyttötarkoitusta ja käyttöoikeuksia koskien. Turvallisuustietorekisterissä olevat tiedot eivät sovellu esitutkintaviranomaisten esitutkinnan suorittamisen aineistoksi.

Turvallisuustietorekisterin syöttömäärät romahtivat vuosien 2008-2017 välillä yli 90% (21648 > 9072). Yksi syy syöttömäärien romahdukseen oli rekisterin tietojen suojaamiseen liittynyt epäluottamus. Nyt luottamusta turvallisuustietorekisterin turvallisuuden on saatu kasvatettua ja syöttöjen määrät ovat jälleen kääntyneet nousuun. Luokusten eri vankiloiden turvallisuudesta vastaavien virkamiesten kanssa käymieni keskustelujen perusteella olen vakuuttunut siitä, että erityisesti arkaluontoisen vihjetiedon

syöttäminen turvallisuustietorekisteriin loppuu lähes kokonaan tämän lakimuutoksen myötä. Turvallisuustietorekisterin käyttäjien keskuudessa laajasti jaettu näkemys on, että Rikosseuraamuslaitoksen tulee omistaa rekisterin tietomassa ja hallita tiedon käyttöä.

Viime kädessä turvallisuustietorekisterin sisältämien tietojen luovuttamisessa teknisellä käyttöyhteydellä on kyse myös siitä, miten esitutkintaviranomaisen oikeuksia kaikkiin Rikosseuraamuslaitoksessa rekisteröityjä henkilöitä koskeviin tietoihin painotetaan suhteessa henkilötietojen salassapitoa koskeviin perusoikeuksiin. Tämän työryhmän valmisteleminen perusteiden sivulla 25 todetaan seuraavaa: ”*Perustuslakivaliokunta on katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan (PeVL 62/2010 vp, PeVL 42/2010 vp).*”

Lisäksi perusteluissa (s.25) tietojen luovuttaminen turvallisuustietorekisteristä sidotaan tietojen välttämättömyyteen, eli ovatko juuri kyseisiä henkilöitä koskevat yksittäiset tiedot välttämättömiä poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen työn suorittamiseksi: ”*Valiokunta on lisäksi tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tietojensaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen.*” Näkemykseni mukaan PTR-viranomaiselle teknisen käyttöyhteyden kautta luotu pääsyoikeus kaikkiin turvallisuustietorekisterin tietoihin ei perustu välttämättömään tarpeeseen, koska jo tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitos toimittaa määritellyille sidosryhmille viikoittaisen luokitellun koosteen turvallisuustietorekisteriin edellisen viikon aikana syötetyistä tiedoista ja luovuttaa perustellusta pyynnöstä kaikki yksilöitä henkilöä tai tapahtumakokonaisuutta koskevat tiedot.

Asia 2: Mahdollisuus sijoittaa rikosseuraamuslaitoksen edustaja poliisin PTR-rikostiedusteluyksikköön (Laki poliisin, Tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta 3 luku 26 §)

Rikosseuraamuslaitoksen edustajan sijoittamisesta toisen viranomaisen yksikköön tulee säätää Rikosseuraamuslaitoksen omassa lainsäädännössä eikä mahdollisuutta edustajan sijoittamista tule sitoa tiettyyn toisen viranomaisen yksikköön, eli tässä tapauksessa PTR-toimintoon.

Rikosseuraamuslaitoksen edustajan sijoittamisessa tulee huomioida laajasti Rikosseuraamuslaitoksen strategiset tarpeet. PTR-toiminto ei tehtäväkenttensä vuoksi palvele parhaalla mahdollisella tavalla Rikosseuraamuslaitoksen tarpeita. Esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan osalta Keskusrikospoliisin muut toiminnot ovat

ennalta ehkäisevän työn näkökulmasta keskeisemmässä roolissa. Rikosseuraamuslaitoksen ei tule sitoa yhteistoimintaansa strategisten tavoitteiden näkökulmasta epäolennaiseen lainsäädäntöön. Rikosseuraamuslaitoksen tulee säilyttää valmius sijoittaa henkilöstöään kulloisessakin tilanteessa sopivimpaan viranomaisen yksikköön.

Rikosseuraamuslaitoksen yhdyshenkilöiden sijoittamista poliisiin yksikköön ja myös mahdollisuudesta poliisihenkilöiden sijoittamisesta Rikosseuraamuslaitoksen yksiköihin tulisi säätää esimerkiksi vankeuslain 1 luvun 11 §:ssä virka-apua koskevassa kohdassa. Rikosseuraamuslaitoksen tiloissa toimivan toisen viranomaisen edustajan tehtäviä ja toimintavaltuuksia voitaisiin tarkentaa laissa henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa.

Helsingissä 28.5.2019

Sami Peltovuoma
Erityisasiantuntija

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-259-775-5 (PDF)